PLUTARCHI CHÆRONENSIS HISTORICI AC PHILOSOPHI CLARISSIMI...

Plutarchus

Plutarchi Chæronensis historici ac philosophi clarissimi Problemata.

PLVTARCHI CHAERONEI DIVI TRAIA-NI PRAECEPTORIS, GRAECORVM CLARISSIMI HISTORICI AC PHILOSOPHI, PROBLEMATA EMENDATISSIMA, PETRO LVCENSI INTERPRAETE. i.

q VID EST ꝙ noua nupta cum in matrimonium datur, ignem & aquā iubetur attingere? An ꝙ in elementis ac principiis eorū, alter maris, altera foeminæ locum tenet, & is principium motionis iniicit, illa uero subiecti ac materiæ uim habet. An ꝙ ignis purgat, aqua uero circūfert, ac lustrat. Vxorem uero puram & castam permanere oportet. An illud potius, ꝙ quemadmodum ignis humoris expers, nec alit quicꝗ & ieiunus est, atq; ari dus aqua uero sine calore sterilis est, & ignaua, sic mas & foemina nisi coeant, disiuncti languescant & nihil efficiāt necesse est. Quo circa cōiunctio in matrimoniū coeuntibus conuictū perficit, qui deserendus nō est, & omnis fortunæ casus cōmuniter subeūdus, etiā si nullius boni, nisi ignis & aquæ participes inter se futuri sint. ij.

Quid est ꝙ nec plures nec pauciores, sed quinq; tantummodo faces in nuptiis accendunt, quas Cæreos appellant? An illud est, quod Varro prodidit, imperatores tribus uti solitos esse, Aedilibus plures adhiberi. Moris est autem ut ab Aedilibus, qui uxores ducunt, faces accendant. An ꝙ cum plurimis in rebus numeris

utantur, tum cæteris melior ac perfectior sit, & ad nuptias impar numerus conuenientior atque aptior habeatur. Par enim numerus & interuallum suscipit, & eius paritas aduersat, ac pugnat. Impar uero omnino scindi non potest, sed si diuidatur, semper aliquid commune relinquit. Ex omnibus uero imparibus numeris quinarius potissimum nuptialis est. Tria enim primum imparis locũ tenent, duo uero paris, ex quibus tanquam ex mare & fœmina, quinarius commiscetur numerus. An illud magis, quod cum lux generationis signum sit, mulier uero non pluris, quam quinque uno part natura potest edere, idcirco totidem utuntur facibus. An quod deos quinque precari eos putant, qui matrimonio coniunguntur, Iouem adultum, Iunonem adultam, Venerem, Suadelam, & in primis Dianam, quam etiam in partu & doloribus mulieres inuocant. iii.

Cur Romæ cum Dianæ multæ sint ædes, eam solũ, quæ in angiportu est, qui Patricius dicitur, uiros ingredi nefas est. An ob eam fabulam, quæ dicitur, quędam cum eo in templo mulieri quæ Dianam salutatum uenisset, uim attulisset, a canibus discerptum fuisse. Inde orta superstitione homines ingressu abstinuisse. iiii.

Cum in cæteris Dianæ templis Ceruorũ cornua plane affigunt, in Auentino boum tantũmodo suspendere consueuerunt. Quid ita? an id ueteris casus memoria & recordatione fieri putandum est? Ferunt enim in Sabinis Antroni Coratio bouẽ insigni specie ac magnitudine natam fuisse, a diuino deinde quodam monitum,

si quis eam bouem in Auentino Dianae immolasset, fatum esse, eius qui rem diuinã fecisset, ciuitatem totius Italiae imperio potiri. Hominem re credita ut bouem immolaret statim Romam uenisse. Seruum interim Seruio regi clam rem omnem indicasse, illum e uestigio Cornelio sacerdoti imperasse, ut Antroni anteq̃ is rem diuinã faceret, in Tyberim se ablueret rite praeciperet. Sic enim eos qui litare uellent facere consuesse. Antronem cupide profectum lauisse. Seruium interim occupasse, ac Dianae bouem immolasse, & cornua templo affixisse. Hoc Iuba monumentis mãdauit, & Varro. Nisi q̃ Antronis nomen Varro nõ prodidit, nec a Cornelio sacerdote sed ab aedituo deceptum fuisse dicit. V.

Cur eos qui in agro externo diem suum obiisse falso nuntiati sunt, si postea reuerterint, ianua in domum nõ admittuntur, sed per tegulas ascendentes intro seipsos demittunt? Varro enim omnino causam fabulosam tradit. Dicit enim bello Siculo nauali pugna cõmissa, cũ eo praelio multos occidisse falso nuntiatũ esset, omnes postea reuersos breui interiisse. Vni autẽ ianuã ingredi conati temere clausam obstitisse, nec cũ aperire conaretur potuisse. Hominem ibi pro foribus consopitum in somnis speciem uidisse qua super tectum per imbrices descensus in domum ac delapsus ostẽderetur. Quo facto felicem fuisse, & ad senectutem peruenisse. Inde posteris morem fuisse proditũ. Sed uide ne haec quodãmodo Graecis ac nostris similia esse uideantur, non enim castos putabant, nec illis omnino admiscebantur

ſed procul a templis arcebant, quibus funus tanq̃ mor/tuis & exequiæ factæ fuiſſent. Ferunt autem quẽdã qui hac ſuperſtitione huic religioni obnoxius teneret, Ari/ſtinũ nomine, Delphos miſiſſe qui deum ſuo nomine precarẽtur, ut eum quibus ob hunc ritũ difficultatibus teneretur, abſolueret. Pythiã illis reſpondiſſe, quæcũq; puerpera facere conſueſſet, ubi omnia rite obiiſſet, tum diis immortalibus ſacrificaret. Ariſtinũ oraculo acce/pto, ac probe cognito, ſeſe quaſi modo in lucem editũ mulieribus lauandũ, obligandũ, lactandũq; præbuiſſe. Sic deinde cæteros omnes Hyſteropomos appellatos facere inſtituiſſe. Sunt qui dicant morẽ hũc ante Ariſti num fuiſſe, & antiquum morem eſſe. Mirari ergo non oportet, ſi Romani quoq; eos qui ſemel ſepulti mor/tuorum numerų tenuiſſent, limen ingredi prohiberent, quippe qui uel egredientes rem diuinam faciunt, & ſa/crificio facto ingrediũtur, ſed deſuper per impluuium deſcendere iubebant, piacula plane omnia ſub diuo obire conſueuerunt. vi.

Cur inſtitutũ eſt, ut mulieres cognatos ore oſculen/tur? An ut multi putãt, q̃ his uini uſus interdictus eſſet, & idcirco ne bibentes laterent, ſed domeſticorum con greſſu redarguerentur, oſculandi conſuetudo inducta eſt. An probabilior huius rei cauſa eſt quã ſcripſit Ari/ſtoteles. Illud enim iam uulgatum, & quod iampridem heroicis temporibus factum fuiſſe dicitur, in Italia mu lieres Troianæ ut uidetur, facere auſæ ſunt. Nam cũ ad Italiæ littus appuliſſent, & uiri ad unum omnes relictis

nauibus in terram descendissent, naues incenderunt ꝙ diuturni ac longi erroris eas pertæsum esset, & maris tæderet. Metu deinde uirorũ pauidæ propinquos ac domesticos cõplexæ osculando, ac blande appellando, ut cuiꝗ occurrissent, facinoris conscientia salutabãt. Hoc pacto mitigatis animis, & inter se conciliatis, mansit postea consuetudo ut hac inter se comitate uterentur. An magis hoc tributum est mulieribus, quo simul & honore & potestate augerentur, si multos cognatos ac propinquos habere uiderentur? An ꝙ cognatorũ cõnubiis lege prohibitis, hoc comitatis genus ad osculum usꝗ processit, & hoc solũ cognationis signũ, & cõmunicatio relicta est. Superioribus enim temporibus quæ se aliqua necessitudine attigissent, uxores non ducebant, quemadmodum ne nunc quidem sorores. Sed non ita pridem factũ est, ut neptes uxores ducere permitterẽt. Vir quidam sane pauper, cæterum bonus, & in primis popularibus acceptus, cum neptem cui dos ampla esset relicta, in matrimoniũ accepisset, locuples ex eo & copiosus factus est. Eius rei accusatus, iudicio multitudinis absolutus est, plebiscitũ deinde factũ, ut in ducẽdis uxoribus ad neptes usꝗ ascẽdere liceret. superior enim necessitudo prohiberetur. vii.

Quid est ꝙ uir ab uxore, uxor a uiro dono aliquid accipere prohibetur? An ꝙ ut Solon scripsit, morietium donationes ratæ sunt nisi quis inqt necessitate coactus, aut ab uxore persuasus. Necessitatem enim quasi uim afferẽtem accepit. Voluptatem uero quasi decipientẽ,

Sic uxorũ donationes hac uiro℞ suspitione non caruerunt. An ꝙ uilissimum beniuolentiæ signum donatio sit. Dant enim & alieni, & qui non amant. Idcirco hoc dandi lenocinium ex matrimonio sustulerunt, ut non mercenarium sed gratuitum & spontaneũ sit hoc totũ amare & redamari. An ꝙ ab aliis accipiendo corruptæ alienos admittunt, grauissimum uisum est gratis suos diligere. An illud potius, ꝙ uiri & uxoris rem cõmunẽ esse oportet. Nam qui quod datum est accipit, is quod datum non est, id alienum esse censere didicit. Quo fit ut exiguum inuicem dando totum perdant. viii.

Quid est ꝙ a genero ac socero iisdẽ aliquid dono capere nõ licet? An idcirco a genero, ne forte per parentẽ munus ad uxorem redire uideatur, a socero autẽ ꝙ qui nihil dedisset, eũ nihil accipere par esse uisum est. ix.

Cur siue ex agro siue peregre domũ redeant, qui uxores domi habent aduentus sui nuntios præmittunt? An ꝙ hoc eius esse censent, qui se absente uxorem nihil improbe facere sibi persuadeat, derepẽte uero & inopinato subuenire insidiatoris. Idcirco uxorũ expectationi ac desiderio, bonis eas nuntiis afficiendo, ꝙcitissime satisfieri student. An illud potius, ꝙ scire nimium auent, si saluas domi ac sui desiderio affectas sint offensuri. An ꝙ pluribus domi negotiis in administranda re familiari absentibus uiris uxores occupentur, & cum domesticis plerũꝗ discordent, ut his omnibus remotis iucunde ac tranquille ab uxoribus excipiantur, de suo eas aduentu prius fieri certiores uolunt. x.

Cur deos

Cur deos salutantes caput operiunt, uiris autem di/gnitate prœditis & honore dignis, si quo casu occurre/rint, caput aperiunt? Hoc enim illā quoq; dubitationē uidetˀ augere. Nam si quæ de Aenea ferūtur, uera sunt, ut prætereūte Diomede, caput operiens rem diuinam fecerit, rationē habet, nec repugnat, ut quemadmodū in occursu hostium caput uelamus, sic amicis ac bo/nis uiris obuiam facti capita detegamus. Nam quod ad deos pertinet, id propriū nō est, sed casu accidit, & ab illo seruatū postea mãsit. Quod si aliud dicendum est, uide ne illud solum quærendum sit, quamobrem deos uenerātes capita uelentur. Alterum uero consentaneum est. Potentioribus enim occurrentes idcirco caput ape riunt, non ut eis aliquid addant, sed ut inuidiam potius detrahant, ne pares diis immortalibus honores posce/re, neue eodem cultu delectari uideātur. Deos uero id/circo sic adorabant, ut, aut operiendo capite seipsos hu miliores redderent, aut metu, ne quid ignominiosum, ac triste inter precandum aliūde auribus accideret, id/circo uestem ad aures usq; attollebant. Hoc autem eos uehementer uitasse ex eo facile perspici potest, q̄ oracu lum adeuntes æra pulsari, & quam maximum strepitū fieri uolunt. Aut illud est quod Castor dicit, mores Ro manos Pythagoricis cōparans, genium qui unicuiq; no strū inest, deos qui extra sunt rogare, & caput uelando supplicare, animi.s. uelamentum ac reuelationem per corpus quodā ænigmate ostendentem. xi.

Quid est q̄ Saturno capite aperto immolant? An q̄ uelãdi capitis ritū Aeneas tradidit. Saturni uero sacri/

ficium peruetustum est. An illud potius, quoniam dis cœlestibus immolantes uelãtur, Saturnum uero subterraneum & terrestrem deum esse arbitrantur. An ꝙ ueritas occuli, obscurariue non potest. Veritatis autem parentem ac deum Romani Saturnum habent. Sed quid est, ꝙ Saturnum ueritatis patrem ducunt? An ꝙ ut pleriq; philosophi censent, Saturnum tempus esse existimant. Veritas autem tempore inuenitur. An illud, ꝙ fabulosa illa Saturni tempora, qui iustissimus omnium fuisse dicitur, ueritatem maxime coluisse uerisimile est. xii.

Quid est ꝙ Honori aperto capite rem diuinam faciunt? An quia splẽdidum quiddam, & illustre, & apertum, ac late patens gloria. quam ob causam honestis ac bonis uiris caput aperiunt, eadem adduci uidentur ut eiusdem cultus cognominem deum eodem more uenerentur. xiii.

Quid est ꝙ filii quidẽ tecto capite parentes efferunt, filiæ uero nudo ac sparsis crinibus? An ꝙ patres tanquam deos a maribus coli conuenit, quos tamen eosdẽ filias luctu prosequi magis deceat. utrique enim quod suum est, lex tribuens ex ambobus quod oporteret & deceret, efficit. An ea lugenti accommodata quæ sunt insuitata, consueuerunt autem magis operto capite mulieres, at uiri contra aperto in publicum prodire. Apud Græcos enim siquid aduersi acciderit, ut mulieres tonderi, sic uiri comas alere consueuerunt, ꝙ uiri tondere, mulieres uero promissiores habere crines moris est. An filios ob eam quam diximus, causam uelari mos est.

Nam ut Varro dicit, Filii sic sepulchris parétum obuersantur, quasi deorum templis, pari cultu utrosq; uenerantes. Quorum in bustis cum primum in os aliquod inciderint, eum qui mortuus sit, in deorum numerum relatum esse dicunt. Mulieribus autem ne aperto quidem capite omnino licebat. Est enim proditum memoriæ Sp. Carbilium primum Romanorum omnium sterilitatis causa uxorem repudiasse. Hunc secutus Sulpitius Gallus idcirco uxori nuntium remisit, q̃ eam in caput uestem deducere animaduertisset. Idem fecit Publius Sempronius, q̃ eius uxor ludos funebres spectasset. xiiii.

Cur Terminum, cui Terminalia faciunt deum putantes, nihil ei animatum sacrificant? An q̃ terminos Romulus agro statuit, quo progredi, ac uicinos mulcta re licitum esset, atque omnem agrum proprium existimare, quo ut Lacon dicit, hasta peruenirent. Numa uero Pompilius uir ciuilis ac iustus & in primis sapiens agri terminos cum finitimis constituit, & ipsis finibus Terminum ominis causa nominans quasi præsidem & amicitiæ ac pacis custodem, ab omni cæde, ac sanguine eũ incontaminatũ cõseruari oportere existimauit. xv.

Quid est q̃ ancillis ædem Matutæ ingredi fas non est, unam uero tantum mulieres introducunt, quam alapis cædunt? An quia hanc unam ita pulsari, signum est seruas aditu prohiberi. Reliquas autem propter fabulas repellunt. Ino enim uirum rem cum serua habere suspicata filium deperiisse dicitur. Seruam uero Græci ex Aetolia oriundam fuisse dicunt, nomine

Antipheram. Ex quo apud nos in Chæronea pro æde Matutæ æditu⁹ lorum tenens pronunciat. Non seruã ingredi, non seruũ. non ætolũ, non ætolam. xvi.

Cur apud hanc ipsam Deam suis quidem filiis bona non optant, cum nepotibus id tribuant? An ꝙ Ino miti quodã & humano ingenio esse, & sororis filio mammã præbuisse, in filiis uero infelix extitisse uidetur? An aliter potius, ꝙ moralis & pulchra in primis consuetudo, & multum inter necessarios beniuolentiæ comparans existimata est. xvii.

Quid causæ est ꝙ pleriq; copiosi & locupletes substãtiæ suæ decimã Herculi offerebãt? An ꝙ ille quoq; in palatino boum quas Geryoni abstulit, decimam immolauit. An ꝙ Romanos ab Hetruscis decimari solitos liberauit. An hæc historiam, nec omnino ueram nec uerisimilem habent, Herculi uero tanquam edaci & splendido prolixe atq; opipare parabant, & sacrificium faciebant. An illud potius quasi odiosas ciuibus & molestas nimias diuitias comminuentes, & ut bonæ corporis habitudini ad summum prouectæ aliquid detrahentes, eo pacto maxime coli Herculem existimabãt. Quẽ idcirco luxuriã coercere, & comprimere delectaret, ꝙ ipse paucis cõtẽtus tenuiter cõtinenterq; uixisset. xviii.

Quid est ꝙ Romani Ianuarium principium anni faciunt? Antiquis enim temporibus Martius primus omnium numerabatur, quod cũ multis signis perspici potest, tum eo maxime ꝙ quintum a Martio & sextum, & reliquos deinceps usq; ad extremum a Martio numerant. Decembrem enĩ nouissimum appellant, a Martio

scilicet recensentes. Ex quo nonnulli opinati sunt ueteres Romanos non duodecim, sed decem mẽsibus annũ complesse, & ob eam rem quibusdam mensibus pluris quam triginta dies addidisse. Sunt qui monumẽtis mãdarint decembrem a Martio decimũ computari, hunc & deinceps subsequi Ianuarium, Februariũ esse in quo & purgationibus utũtur, & mortuis parentant anno finiente. Hunc postea ordinem cõmutatum esse cõstat, & Ianuarium primum omniũ numerari cœptũ, ꝙ primo huius mensis die quem Calendas Ianuarias appellant, primi consules exactis regibus creati sunt. Verisimilius illud quod quidam dicunt, Martium a Romulo primum omnium fuisse numeratum, ꝙ homo acer ac bellicosus atqȝ adeo bellandi amore insanus, Marte satum se existimans parentis sui cognomen cæteris mẽsibus præponendũ esse censuit. Numa Pompilius deinde uir pacatus, & pacis, atqȝ otii studiosus, cum ciuium animos a bello ad agriculturam traducere cõtendisset, Ianuario inter menses principatũ dedit, & Ianum quasi ciuilem, & agriculturæ magis quam rei bellicæ studiosum ad summos honores, cultũqȝ prouexit. Sed uide ne Numa Pompilius magis consentaneum naturæ quantum ad nos attinet, principiũ anni sumpserit. Omnino enim eorũ quæ in circulo circũferuntur, nihil est quod natura aut extremum sit, aut primum, sed lege factum, ut aliud alii statuant anni principium, optime uero qui post hybernum tropicum, annum inchoant, cum sol finem ulterius progrediendi faciat, rursus ad nos se recipit. fit enĩ naturale quodãmodo huiusmodi princi-

pium, quo & lucis tempus nobis augetur, tenebrarum uero & noctis diminuitur, prīceps deniq; & totius substantiæ fluxæ author propius accedit. xviiii.

Quid est ꝗ floræ quā bonam deam nominant, omniflorum genere templum exornantes mulieres domum myrtos nō importent, præsertim cum ambitiosius cūctis germinum, ac florum uarietatibus uti soleant? An illud est quod a fabulatoribus dicitur, Floram Flauii diuinatoris uxorem fuisse, quæ cum uino clanculum uberius uteretur deprehensam myrteis uirgis, ac flagris a uiro cæsam fuisse dicitur, inde factum esse ut myrtus in eius ædem non inferatur. Vinum tantum cum mulieres ei bibant, lac appellant. An ꝗ a multis tum uero rebus Veneris castæ ac puræ sacrum illud obeunt. non solum enim uiros excludunt, sed cum solēne sacrificiū faciunt, quicquid masculum est domo exigunt. Myrtū igitur quasi Veneri dicatam religiosam habent. Nam quam nunc Murciam Venerem nominant, antiquitus ut uidetur, Myrteam appellare consueuerūt. xx.

Quid est ꝗ latini Picum uenerantur, & eo uehementer abstinent? An ꝗ Picum uxoris ueneficio mutatum ferunt, auem deinde factum oracula edere, & interrogantibus respondere solitum. An hoc cum incredibile, tum monstri plenū existimandū, & altera fabula multo est uerisimilior, Romulo ac Remo cū regis iussu expositi essent, nō modo lupā māmas īfantibus pbuisse, sed Picū quoq; ad īfantes uentitasse, atq; eos aluisse. Nam nūc quoq; locis nemorosis ac syluestribus, ī quibus crebro Picus appareat, Lupum uersari animaduersum est.

An illud magis, ut aliam alii deo auem, sic Picũ Marti sacrum putauerũt. Est enim natura fidens & elatus, atq; audax, rostrum quidem adeo firmum habet, ut robora subuertat, cum truncum sæpe pulsando ad medullã usq; peruenerit. xxi.

Cur Ianum bifrontẽ esse autumãt. sic enim eũ fingũt & pingunt. An q; græcus Perrhæbus fuit, sic enim monumentis proditum est. Is postea cum in Italiam traiecisset, & apud barbaros cõsedisset, linguam simul cum uictu cõmutauit. An illud potius, q; Italos agrestes, ac barbaros ad humanitatem uitæ, cultumq; traductos, & agros colere, & rẽpublicã administrare instituit. xxii.

Quid causæ est, q; in æde Libitinæ quæ ad sepulturã pertinẽt, uendere consueuerunt Libitinã nihil aliud nisi Venerem esse existimantes? An hoc unũ ex Numæ Pompilii cõmentis fuisse putandũ est, ut discãt homines talia non aspernari, nec tanquã rem pollutã aut sceleratã fugere. An ea re homines fragilitatis & imbecillitatis humanæ admoneri putãt, q; una & eadẽ Dea principiũ ac finẽ uitæ in potestate habeat. quippe quæ ingrediẽtibus uitam, uel decedẽtibus præsideat. Delphis enĩ Epitymbiæ Veneris exigua sane statua posita ostẽditur, ad quam manes ad parentationes, & libationes & elicere, & euocare consueuerunt. xxiii.

Cur tria mẽsis principia, & dies quasi quosdã legibus præstitutos habent, qui dieꝝ idem interuallum in medio capiũt? An illud ueꝝ est, quod Iuba in historia scribit, Magistratus Calẽdis populũ uocare, & in quartum diem Nonas indicere solitos esse. Idus enim diem reli-

giosum putabant. An illud magis ꝙ lunæ uarietatibus tempora describentes, tris omnino singulis mensibus lunæ mutationes fieri animaduertebant. Primam cum soli congressa penitus occultatur. Deinde cum solis radios, ac lumen elapsa ab occasu icipit apparere. Postremo cum solaribus radiis collustrata pleniluniũ efficit. Nominant autem lunæ occultationem, cum scilicet non apparet, Calendas quicquid occulte fit, clam fieri & celari latine dicitur. Primam uero Nonas appellant iustissimo quidem nomine, nouum uocant. Idus autẽ aut propter speciem & undiq; collucẽtis lunæ pulchritudinem, aut cognomen illud Ioui attribuẽtes. Sed certissimum dierum numerum exequi non oportet, nõ ex eo quod parum abest calumniari, quandoquidem uel hoc tempore quo ad summum astrologiæ peruentum est, inæqualitas tamen temporum mathematicorum peritiam uincit, & eorũ numeros ac supputationes sæpissime fallit, ac fugit. xxiiii.

Quid est ꝙ postridie Calẽdas, Nonas, Idus nec quoquã exire, nec peregre proficisci cõsueuerunt? An ꝙ, ut plurimi censent, & Liuius auctor est, post Idus Quintiles quas nunc Iulias uocant, Tribuni militum eductis copiis ad Alliam fluuium a Gallis superatis urbem funditus deleuerunt. quem diem cum postea religiosum habuissent, & procedẽte tẽpore ut fit, mos inoleuisset, eadem superstitio tantum ualuit, ut dies postridie Calendas, ac Nonas similiter religiosi haberentur. An hoc multis modis absurdum est. Alio enim die apud Alliã male pugnatũ est, quẽ Alliensem a fluuio nominantes

infaustum habent Romani. Cũq; multi religiosi sint dies, haudquaquã singulis mensibus homonymos obseruant, uerum unumquẽq; diem in quo tunc calamitas accidit, ei qui postridie nonas & Calendas sequitur adsistere, ut omnem pari superstitione inuoluant, nullam uero similitudinem habere. Vide igitur ne quemadmodum primũ mensem diis coelestibus consecrauerunt, secundum uero inferis, in quo & purgationibus quibusdam utuntur, & mortuis parentant, sic & dies alios quidem quasi authores ac principes, ut dictum est, tris scilicet festos & sacros posuerint, eos autem qui deinceps sequũtur, Diis manibus attributos, religiosos & infaustos habendos existimauerint. Græci enim Calendis deos uenerantes, eum qui sequitur Semideis, ac dæmonibus attribuerũt. Secũdus quoq; crater Semideis & heroidibus libari solet. Omnino numerus quidam tempus est. Principium est enim unitas, quã secutus binarius unitati aduersatur, & parium primus est numerus, par uero indigens quidem, imperfectum & indefinitum, quemadmodum rursus impar terminatus est, & terminat ac perfectus est. Quo fit ut Nonas quinto post Calẽdas die subiiciãt, Idus autẽ Nonis nono post die demũ numerent. Terminãt enim principia impares numeri, qui uero principia excipiunt pares deinceps numeri nec uim habent ullam nec ordinem. quo fit ut his nihil agere instituant, nusquã exeant aut peregre proficiscãtur. Quo loco illud Themistoclis repetere alienum non fuerit, diem qui postridie diei festi fuisset, cũ die festo litigasse, illum enĩ multum negotii ac laboris habuisse, se autem effecisse ut quiete & otiose rebus partis perfruerentur homines. tum

dies festus. Ne tu quidem uerum dicis, nisi enim ipse fe/cissem tu non fuisses. Hoc Themistocles aduersus eos qui post eũ ab Atheniensibus imperatores facti fuerãt, dixisse fertur, futurum fuisse ut eorum nemo cognosceretur, nisi ciuitatem ipse conseruasset. Quoniam igitur omnis stu/diosa peregrinatio atq; actio, apparatus & administratio/nis indiget, ueteres autẽ Romani diebus festis nihil omni/no negotii agebãt, aut prorsus curabãt, sed rebus diuinis penitus dediti erant, idq; sic agebant, ut nunc quoq; sacer dotes rem diuinam facturi proponere & edicere consue/uerunt, iure optimo, statim enim peractis festis exibant ua cui omni cura ac negotio, nihil agebãt, quippe qui essent imparati, atq; illũ diem ea quæ usui essent excogitãdo in apparatu cõsumebant. An sicut etiã nũc factis uotis deo, uenerari, in templis sedere, ac permanere consueuerunt, sic non continuo dies operosos diebus sacris & feriatis su biciẽdos putauerũt, & aliquid ĩteualli intercedere uole bant, præsertim cũ præter opinionẽ ac uoluntatem, mo/lesta ac grauia persæpe in uita accidere soleant. xxv.

Quid est q; in luctu mulieres albis uestibus induuntur? An ut magos aiunt aduersum orcum ac tenebras instru/ctos, claritati, ac luci seipsos comparantes, hoc facere pu/tandum est. An quemadmodum mortui corpus albis ue/stibus induant, & propinquos idem facere uolũt. Corpus autem idcirco sic ornant, quando animum non possunt, quem purum ac splendidum deducere uolunt, quasi iam emeritũ, & magno ac uario certamine liberatũ. An te/nuitas his in rebus, ac simplicitas maxime decet, infectæ autẽ uestes tum superfluitatẽ præ se ferũt, tum elegantiã

ac sumptum. Non enim minus aduersus nigrum quã purpureum colorem illa dici possunt. Dolosæ uestes, dolosi uero etiam colores, quod autem sua sponte nõ arte nigrũ est, natura tinctum est, & opaco admixtum uincitur. Solũ igitur album syncerũ, ac purum, ac minime inquinatum est. Quare mortuis aptissimus. Defunctus enim simplex quiddam factum est, purum, & omni cõmixtione uacuũ, nihil plane aliud nisi quodam quasi tinctorio ueneno sic corpore liberatus. Argis uero in luctu uestes albas induũt, ut Socrates dicit, aqua ablutas. xxvi.

Quid est ꝙ omnes muros sanctos putãt, portas nõ itẽ? An illud est quod a Varrone scriptũ est, Murũ quidẽ sanctum haberi oportere, ut pro tuẽdis mœnibus studiose ꝓ pugnẽt ac mortẽ oppetant. Sic enim uidetur & Romulus fratrem interfecisse, ꝙ locũ sanctũ, & quẽ trãsgredi nefas esset, trãsire nõ dubitasset, & prophanũ reddidisset. Portæ uero consecrari idcirco nõ possunt, ꝙ cum alia multa ad usum necessaria exportare atq; importare, tũ uero mortuos per eas efferre consueuerunt, & ꝙ qui ab initio urbes condunt, quantũcũq; loci ædificaturi sunt, aratro attingunt, cui marem bouem, ac fœminam subiugãt. In murorum uero descriptione cum portaꝝ spatia metiuntur, uomerẽ detrahunt, ac sic aratrum transferũt quasi quicquid exaratũ sit, sacrũ & inuiolatũ futuꝝ esse uideat. xxvii.

Quid est ꝙ pueros si Herculẽ iurant, id sub tecto facere prohibent, & sub dium progredi iubent, quod ut sub dio faciant ideo exire iubent? An ea causa est quam multi afferunt, Herculẽ non umbra atq; otio, sed labore ac periculis delectatum, non domi, sed foris ac sub dio uitam egisse.

An illud magis ꝙ is Deus nõ indigena, sed externus & aduena est habitus. Nam nec Dionysiũ iurant sub tecto, externum & ipsum deum, si quidem est Dionysius. An hæc quidem dicuntur, & ioco apud pueros adhibent, ut aliud occultius agatur, nec pueri sic temere insuescant deierare. Sic enim Phauorinus aiebat. Hoc enim quasi de industria moram efficit, & deliberandi dat spatium. Phauorinum uero recte putasse, nec commune sed proprium huius dei hoc quod fit existimasse, ex his quæ de Hercule feruntur facile coniici potest. Ferunt enim hunc in primis religiosum fuisse, & ad iusiurandum uerecundissimum, quippe qui semel in omni uita iurauerit, idq; soli Phyleo Augei filio. quo circa Pythiam hoc iurisiurandi genus Lacedæmoniis proposuisse, Satius ac melius illis fore si absq; iureiurando affirmassent. xxviii.

Quid est ꝙ nouam nuptam ipsum limen transcendere non permittunt? An ꝙ qui primas mulieres rapuerunt sic eas domibus intulerũt, non ipsæ ingressæ sunt. An eo inuitæ ingredi uideri uolũt, ubi pudicitiam sunt amissuræ. An ꝙ potius signum est ipsam non sua sponte domum exituram, nec suos relicturam fuisse, nisi cogeretur, quemadmodum ui coacta ingressa esset. Nam apud nos quoq; in Bœotia currus axem pro foribus comburũt, significantes sponsam intus manere oportere, tanquam eo sublato quod eam asportaturum fuerat. xxix.

Quid causæ est ꝙ sponsam introducẽtes iubent dicere, Vbi tu Caius, Ego Caia? An ita cũ uiro quasi depacisci tur, ut omnia cõmunia sint & pariter imperent, nec aliud his uerbis ostẽditur, nisi ubi tu dominus ac domus com-

pos,sic ego domus domina atq; hera. His autem uerbis & aliis utuntur cōmunibus,quemadmodū legulei. C. Seium & Lucium Titium usurpare solent,& philosophi Dionē, Theonem. An magis propter Caiam Cæciliam honestā sane mulierem ac bonam,uni ex Tarquinii liberis collocatam,cuius in Sāctæ templo statua ex ære posita est.inerāt iampridem & sandalia, & colus, pudicitiæ, & industriæ suæ certa monumenta. xxx.

Quid est q̄ ī nuptiis Thalassii nomē crebro iactatur? An propter lanificium quod quasillum uocant Romani, & sponsam introducentes pellem substernunt, ipsa uero colum secum infert & fusum, uiri autē ianuam lana coronat ac cingit. An illud uerum est quod historici tradiderunt, adolescentem quēdam in rebus bellicis strenuū, & in primis præclarum, & alioqui uirū optimum Thalassium nomine Romæ fuisse. Sed postea cum Romani Sabinorum filias, quæ ad ludos uenerāt,de composito rapuissent,uirgo egregia specie Thalassio ferebat̄ a popularibus qbusdam,& Thalassii cliētibus clamitātibus quo tutius eam auferrent, nec quisquam accederet qui eam abstraheret uiolaretq;, puellam Thalassio ferri. Reliqua igitur multitudo Thalassii honoris causa bonis ominibus ac uotis puellam prosecuta ad Thalassium deduxerunt. Ex illo quoniam nuptiæ felices fuissent, solēne permansit, ut quemadmodū Græci Hymeneū ita Latini Thalassiū ominis causa in nuptiis nominarent. xxxi.

Quid est q̄ Maii mense circa plenilunium de ponte sublicio simulachra in Tyberim iaciētes Argeos quæ deiiciuntur appellant? An q̄ antiquis temporibus barbari ea

loca incolentes græcos quos ceperant, eo pacto interfice rent. Herculem uero postea admirati ab hospitum & externorum cæde abstinuerunt, docti ab eodem ut ueterẽ morem ac superstitionẽ imitantes, effigies in flumẽ abiicerent. nam ueteres Græcos omnes Argiuos æqualiter appellabant. Nisi propter uicinitatẽ Argiuos Arcadum hostes Euander existimans, qui patriam fugiens ibi consedit, odium & inimicitias retinuit. xxxii.

Cur ueteri more nemo foris cœnitabat præter liberos qui ætate puerili essent? An Lycurgus ut modeste non intẽperanter & belluaꝝ more, hoc pacto quoq; pueros instituit ad phiditia deducẽs, sed uerecũde, ac prudẽter uoluptates attingerent, cũ maiores natu spectatores ac magistros haberent. Nec hoc quoq; minoris faciendũ, ꝙ in liberorum conspectu uerecundiores multo parentes se exhibent & modestiores. Nam quemadmodũ præclare a Platone scriptum est, Vbi senes impudẽtes sint, adolescẽtes quoq; turpissimos esse necesse est. xxxiii.

Quid est ꝙ cum cœteri Romani Februario mortuis inferias mittere & parentare consueuissent, Decius Brutus, ut Cicero scribit, id Decembri faciebat. hic enim fuit qui primus Lusitaniam inuasit, quippe Lythan flumen primus traiecit. An quemadmodum uesperi & mẽse exacto multi parentare consueuerunt, sic in fine anni mense nouissimo mortuos honore & inferiis prosequebantur. Est autẽ omniũ mẽsiũ December extremus. An ꝙ diis inferis honor redderet, quod tũ fieri tẽpestiue uidet, cũ fructus omnes maturitatem sunt cõsecuti. An ꝙ cum sementem instituentes terram subigunt, inferorũ meminisse maxime

hoc ē parentibs iusta facere seu defunctis sacrificiu ad eorū [illegible] offerre

oportet. An aliud potius, ꝙ is mensis Saturno a Romanis consecratus est, quem inferorum deorũ numero habeãt. An ꝙ Saturnalibus, quem diem Romani maxime colunt, quo uoluptati ac genio plurimum uacant, harum rerum nonnullas mortuis primitias impertiendas putauerunt. An solum hoc mense Brutum parentare solitum omnino falsum est. Nam Larentiæ mẽse Decembri ad eius sepulchrum libantes inferias faciunt. xxxiiii.

Quid est ꝙ Larentiam uulgatissimũ scortum tantopere uenerantur? Alia est enim Acca Larentia quã Romuli nutricem esse ferunt. Huius enim diem festum mense Aprili agunt Romani, hanc autẽ Flauiam cognomento appellatam dicunt. Nobilitata est hãc ob causam. Aedituus quidam Herculis, otio ut uidetur abundans, ludo ac tesseris diem conterere solebat, sed cũ forte ita accidisset, ut quibuscũ ludere cõsueuerat, eorum adesset nemo, otiosus ac tristis, deũ ut secũ luderet ꝓuocauit, ea lege ut si uicisset aliquid boni a deo nancisceret. Sin autẽ uictus fuisset ipse deo cœnam præberet, insuper speciosam adolescentulã, quacũ consuetudinẽ Hercules haberet, deo compararet. Propositis tesseris cũ & suã & dei uicẽ iecisset superatus est. Ex prouocatione igitur opiparã deo mẽsam parauit, & Larentiam publicũ tum temporis, scortũ adhibuit, & in tẽplo discumbere iussam clausis foribus reliquit. Ferũt autẽ noctu cũ muliere cõgressum nõ humanitus, ubi illuxisset, mulierẽ in forũ ꝓgredi iussisse, & cuicũꝗ primo occurrisset, huic animũ adhibere, & amicũ sibi adiũgere. Larentiã statim surrexisse, homini locupleti occurrisse natu iam grandi ac cælibi, cui Taurutius nomẽ est, qui mulieri

matrimonio cōiunctus & uiuus rei familiaris potestatē ei fecit, & moriens testamento hæredē reliquit. xxxv.

Quid est ꝙ portam unam Fenestram appellant, apud quam Fortunæ thalamus qui dicitur positus est, An quia Seruius Rex fecundissima fortuna usus cum filia rem habuisse creditus est, cum per fenestram ad eam penetraret. An hoc fabulosum, illud autem uerum. Tarquinio Prisco Romæ regnante cum a pastoribus occisus esset, Tanaquil eius uxor mulier sane prudens & fortis, per fenestram populum allocuta, multitudini persuasisse dicitur, ut Seruiū regem declararent, ex eo factum est ut locus ille ita appellaretur. xxxvi.

Cur ex omnibus quæ diis immortalibus offeruntur, sola spolia negligūtur, nec uetustate consumpta resarciunt aut reficiunt? An idcirco hoc faciunt, ut cum primis illis gloriam antiquatam esse, ac deletam putent, nouum aliquod ac recens uirtutis monumentum consequi ac parare studeant. An istud uerius, ꝙ cum inimicitiæ aduersus hostes signa tempore obscurētur, ipsos ea renouare inuidiosum & acerbum esse censent. Non enim qui primi apud Græcos æneum aut lapideum trophæum statuerunt, magnopere probati sunt. xxxvii.

Quid causæ est ꝙ Metellus pontifex maximus factus, alioqui prudens ac ciuilis, post Sextilem mensem qui nūc Augustus dicitur, uetuit auspicari. An ꝙ quemadmodum die incipiente aut crescēte, sic mensis initio, ac incremento hæc agimus, reliquos autem tanquam otiosos, & omni actione uacuos seruamus, Sic post octauum, reliquū anni tempus quasi uesperam quādam etiam inclinātis & senescentis

ſcentis anni crepuſculũ putauerunt. An ꝙ adultis & perfectis auibus auſpicandũ. Sunt autẽ huiuſmodi antequã æſtas aduenerit. autũno enim aues aut imbecilles ſunt & morbidæ, aut pulli, & imperfectæ. Aliæ uero ꝓpter anni tempus alio deuolant. xxxviii.

Cur iis qui ſacramento non tenentur, licet in caſtris uerſent, tamẽ nec hoſtes prælio laceſſere, nec ferire fas erat? Quod Cato ſenior in quadam epiſtola oſtendit ad filium ſcribens. Monet enim ſi miſſus factus ſit, & militiæ tẽpus compleuerit, ad urbem ut redeat, aut ſi remanere in exercitu uelit, ab imperatore impetret, ut ſibi aduerſus hoſtẽ pugnare, & eum interficere liceat. An ideo eſt inſtitutum, ꝙ niſi neceſſitate coactum hominem occidere nõ liceat, quod qui nec legitime nec iuſſus faciat, homicida habendus ſit. Idcirco Chryſantã laudauit Cyrus, ꝙ hoſtem interfecturus cum iam gladium ſuſtuliſſet, & interim receptui cani audiſſet, hoſtẽ omiſit, & quaſi prohibitus ictus abſtinuit. An qui cum hoſte congreſſus pugnã conſeruit, ſi formidine captus trepidauerit, multãdus eſt. non enim hoſtem feriendo ac ſauciando tantum profuit, quantum fugiendo aut ſe recipiendo nocuit. Quicũꝗ igitur miſſus factus, militiæ ſacramento amplius non tenetur. qui uero ut ea ſibi agere liceat, quæ militantium ſunt petit, iterum ſe & legi & imperatori obnoxium facit. xxxviiii.

Cur Iouis ſacerdoti ſub dio ungi fas non eſt? An quia nec liberos parẽtibus nudari, nec ſoceros cum generis lauari, nec honeſtum, nec fas eſſe exiſtimabant. Pater autem eſt Iuppiter, & ſub dio in cõſpectu eſſe quodãmodo Iouis putandũ eſt. An ſicut in tẽplo, & ſacro corpus aperire

nefas est, sic aerẽ apertũ, & qui cœlo subiectus est, deorũ, ac dæmonum plenũ uerebantur. Quo fit, cum necessitati seruiendum est, multa sub tecto occulte deorum conspe/ctum ueriti homines faciant. Sed alia soli tantũ sacerdoti, alia omnibus per sacerdotem lex iussit. Quapropter apud nos quoq; coronam gestare, comam prolixiorem ferre, armatũ ingredi, Phocensium agros non inuadere, priuata sunt eius qui magistratũ gerit munere & officio, uuã autẽ ante æquinoctium autũnale non degustare, sicut nec ante uernũ æquinoctiũ uitẽ incidere, per magistratũ cõmuniter omnibus edicitur. Nam utriusq; rei tempus illud est. Eodẽ pacto apud Romanos quoq; sacerdotis proprium est, ut nec equo utat̃, nec plus quã tribus noctibus ab urbe absit, nec pileũ deponere, ex quo flamẽ dictus est. quãquã & alia permulta sunt quæ per sacerdotẽ omnibus indicũ/tur, ut est illud sub dio non ungi. nã nisi prius lauissent Romani, ungi moris non erat. Nec aliud quicquã Græcis seruitutem ac mollitiẽ attulisse putant Romani quã gymnasia & palæstrã, quibus relanguescant adolescentiũ animi, & penitus effœminẽtur. Hinc puerorũ amores gigni, hinc somno, & deambulationibus iuuenũ corpora corrumpi, hinc saltationibus & motu cõposito, & certo, ac delicato cibi genere debilitari. Quibus de causis ab armis se delapsos esse non intellexerunt, contentiq; pro strenuis, ac fortibus militibus se bonos palæstritas & Athletas bonos dici & haberi, ad sũmã inertiã, mollitieq; defluxerũt. Hæc igit̃ siqs effugere studet, ĩ puluerẽ prodire, & sub dio manere oportet. At qui domi, & ĩ umbra, balneisq; & unctionibus molliter se curãt, hæc oĩa subire necesse est.

Quid est quod ueteris nummi altera pars Ianū bifrontē impressum habuit, altera proram nauis aut puppim? An ut multi putāt, honoris causa Saturni, qui naui in Italiā traiecisset. An hoc uulgare est, ac de multis dici potest, nam & Ianus, & Euander, & Aeneas nauibus in Italiā puecti sunt. sed illud potius quispiam coniiciat, alia esse in ciuitatibus quæ pulchra, alia quæ necessaria, maximū uero atque omnium pulcherrimū iudicari bonitatem legū, longe uero ex omnibus necessariā esse copiam & ubertatē. Quoniam uero Ianus feros homines ad mansuetudinem traducens optimis legibus informauit, necessariā uero rerū affluentiam fluuius nauigabilis suppeditat, & partim ex agro ac uicinis locis, partim & longinquis, ac mari deuehēs, nihil quod ad usum pertineat, desiderari patitur, ideo nūmus ita signatus est, & ut legislatoris duplicem frontē propter uitæ cōmutationē, ut dictū est, & imaginē fluuii propter nauim præ se ferat. Altero quoque usi sunt nūmo ouē bouēque insignitum habente, quod quidē nummi genus erat insigne, & in primis documēto, ueteres gregibus & armētis abūdasse, quippe quorum omnis substātia in illis esset collocata. Quo fit, ut multi apud ueteres Syellii, Bubulci, Porcii appellati sunt, ut Fenestella author est. xli.

Quam causam esse dicemus quamobrem Saturni ædē pecuniæ publicæ sacrarium esse uoluerunt? Nam ærariū est, & tabulas publicas in eo seruant, & ex eo Tabularium dicunt. An quod fama obtinuit, Saturni tempore nec auaritiam, nec improbitatem usquam in hominibus fuisse, sed iustitiam & fidem. An quod fructuū inuentor & agricolationis author his deus fuisse memorat. falx enī id significat.

Nec illud quod scripsit Antimachus Hesiodum secutus credendum est, Obliqua uero falce patris Cælii pudēda Saturnus secans contra steterat. Fructuum uero copia ac uēditio pecuniam gignit, quocirca felicitatis custodem, & causam hūc habent deum. Testimonio sunt nundinæ, quæ cum nihil aliud sint nisi conuentus ex agro in urbem nono quoq; die cōuenientium, Saturno consecratæ sunt. emendi enim ac uendendi copia fructuum principium attulit. An hæc iam uetustate obsoluerunt. primus autem omniū Valerius Publicola exactis regibus ædem Saturni ærarium declarauit, loci oppoitunitate deductus, quem & apertum, & ab insidiis tutum, & in primis munitum animaduertit. xlii.

Quid est q́ legati undecūq; Romam uenerint, ædem Saturni primo adeunt, deinde a præfectis ærarii ubi no/mina ediderūt, rescribuntur? An q́ Saturnus ipse externus externis hominibns delectatur. An hoc historia refellit. Antiquitus enim, ut uidetur, quæstores legatis munera mittebant, quæ Lautia dicebantur, & ægrotos curabant. Qui si morbo interiissent, sumptu publico sepeliendos cu rabant. Nūc autem propter multitudinem legatoꝝ sum/ptus sublatus est, manet autem ut præfectos ærarii adeāt, quibus nomina sua edant ac scribi faciant. xliii.

Cuur Flamini Diali iurare non licet? An q́ tormēti ge nus quoddam est homini libero iusiurādum. Flaminis au tem corpus & animū intactum, inuiolatūq; esse oportet. An q́ parua in re ei fidem non habere absurdum est, cui diuina ac summa credita sunt. An q́ omne iusiurandum in periurii terminat imprecationē, execratio uero omnis

tristis & abominanda. unde ne aliis quidem imprecari Flamines solēt. Laudata est igitur Athenis sacerdos illa quæ populi iussu adduci non potuit, ut Alcibiadem execraretur, dixit enim præcandi se causa non imprecandi sacerdotio præditam fuisse. An commune omnium periurii periculum est, si homo impius ac periurus uota pro ciuitate suscipiat. xliiii.

Quid est ꝙ Veneralibus, qui est dies Veneri festus, multum uini ex templo Veneris ꝓfundunt? An illud est quod multi dicūt, Mezentium Hetruscorum ducem ad Aeneā misisse, qui cum eo foedus facerent, ut quotānis certum uini numerum ab eo acciperet. Quod postea cū Aeneas poscenti negasset, pollicitum Tyrrhenis ferunt, si prælio uicisset uinum daturum. Re cognita Aeneam diis immortalibus uinum consecrasse, post uictoriam deinde collectum templo Veneris effudisse. An hoc quoqꝫ signū est, diem festum sobrie agi oportere, ꝙ dii longe magis uini effusione quam ingurgitatione gaudeant. xlv.

Quid est ꝙ ædem Hortæ maiores perpetuo apertā esse uoluerunt? An quemadmodum Antistius Labeo ait, cum sit hortari incitare, deam qnodammodo ad res pulchras ad hortari atqꝫ incitare, quæqꝫ Horta diceretur, quasi aliquid semper operantem ac nunquam cessantem, nunquā clausam esse oportere putauerunt. An potius, ut nunc eā nominant Horam producta priore syllaba, circūspectam quādam & prouidam deam, quam cum res hominum curare & conseruare existimarunt secordem, aut negligentē minime putarunt. An quemadmodum & alia, sic & hoc nomen græcū est, & deam significat quæ rebus humanis

præſit, præſideat. Vnde tãquam inſomniis ac peruigiliis, perpetuo patebat eius templũ. Et tamen ſi Labeo Horã ἀπὸ τοῦ παρορμᾶν, hoc eſt, ab ĩcitãdo recte dici putat, uidene orator ſuaſor quidam, atq; adhortator in conſiliis atq; concione ſic appellatus fuiſſe dicendus, nõ ut nonnulli a precationibus ac uotis. xlvi.

Cur ædem Vulcani Romulus extra urbem poſuit? Vtrũ propter Vulcani ſuſpitionem, ut in fabulis eſt, aduerſus Martem de Venere, Martis filius habitus deũ eadem domo, & eadem urbe uti prohibuit. An hoc ſtultius. Aedificauit autem ab initio curiam, & cõſeſſum ſecretũ ſibi cũ Tatio ſimul regnante, quo cũ ſenioribus ac patribus cõuenientes, ſine ulla moleſtia & interpellatione de ſummis rebus per otium conſultarent. An illud potius, cũ ad incendia ſuperiori tempore urbs expoſita eſſet, Vulcanũ quidẽ colendũ, ſed tamẽ urbe excludendũ exiſtimauit. xlvii.

Consus consiliorum Deus

Quid eſt q; Cõſualibus equos & aſinos coronis exornãt, & otiari ſinunt? An q; Neptuno equeſtri diem feſtũ agũt. Aſinus autem propter equũ pari fruitur licentia. An illud potius, q; inſtituta nauigatione, cum multa nauibus uehereñ, otiũ quoddã, ac remiſſio iumẽtis data eſt. xlviii.

Cur cãdidatos moris erat in ueſte hoc facere ſine toga? Sic enim ſcribit Cato. An forte ne ciues largiendo corrũpant argentum ſinu ferentes. An illud magis q; imperio dignos non genere, non diuitiis, nõ gloria, ſed uulneribus ac cicatricibus iudicabãt, quæ quidem ut ab his quos ambiendo prehenſabant, conſpicerentur, ſine toga ad petendum deſcendebant. An quemadmodum in accipiendo, rogando, ſe omnibus ſubmittendo, ſic corpus nudando,

ac se ipsos abiiciendo populum captabant. xlix.

Quid q̃ Flamẽ Dialis mortua uxore sacerdotio se abdicat? Sic apud Teium scriptum est. An q̃ qui uxorem ducens postquam ipsam amisit, eo qui nunquã duxit, multo est infelicior. Eius enim qui uxorem duxit domus integra est. eius autẽ qui uxorẽ in matrimoniũ acceptã amisit, nõ solũ imperfecta domus est, sed ĩminuta prorsus ac mãca. An eodem tempore uxor una cũ uiro cõsecratur, quemadmodũ multa sunt in sacris, quæ absente uxore agi nequeũt. Priore autẽ amissa, alterã statim superducere, tum difficile est, tum uero iniquum atq; impium. l.

Quare nec uxorẽ repudiare antea licebat, nec nunc quidem (ut uidetur) licet? quãquã nostris tẽporibus permisit Domitianus, Sacerdotes autẽ diuortio affuerũt, multa sane horrenda, atrocia, tristia peragentes. Sed hoc minus mirum uidebitur, si quis hoc quoq; ex historia adiunxerit. altero ex censoribus mortuo, alterum a magistratu se abdicare oportebat. Mortuo enim Liuio Druso collega eius Scaurus Aemilius magistratu se abdicare minime uolebat, donec Tribunoȝ iussu in carcerẽ ductus est. li.

Cur laribus quos proprie præsides uocant, canis assistit, ipsi autem canum pellibus uestiuntur? An q̃ præsides sunt qui præsunt, hos autem domus custodes esse oportet, & alienis formidolosos, sicut canes uidemus, mites uero ac lenes mansuetosq; domesticis. An illud uerius est quod a quibusdã Romanis dicit̃, & Chrysippus opinat̃, Dæmonia quædã mala circũire, quibus dii quasi carnificibus & sceleȝ ultoribus aduersus iniustos & impios utuntur. Sic lares furiales q̃dã sunt, & poenaȝ exactores, uitæ &

operationum ſpeculatores. Idcirco enim fit ut caninis pellibus induantur. Quibus & canis ideo aſſidet, ꝙ ad inueſtiganda ſcelera, & ulciſcēdo īprobos ſagaces ſint. lii.

Cur Geneciæ mane rem diuinam cane faciunt, & optāt neminem domi naſcentium bonum euenire? An ꝙ dea eſt Genecia, quæ corruptibilium rerum generationes ac foetus procuret. Fluxum enim quēdam nomen ipſum ſignificat & generationem. Vt igitur Proſerpinæ græci, ſic Romani Geneciæ pro iis qui domi naſcuntur canem immolāt. Socrates autē dicit canem apud Argiuos Elioniæ propter partus facilitatem immolari, poculū uero quod in præcatione adhibetur, non pro iis inſtitutum hominibus qui domi naſcuntur, ut eorū bonus euadat nemo. aſperos enim & formidoloſos canes eſſe oportet. An illud potius, ꝙ inutiles & elati mortui dicuntur uocis obſcuræ inuentes petere ſe, ut nemo domeſticus moriatᷣ. Neq; hoc admirari oportet. Ariſtoteles enim in foedere quod cum Lacedæmoniis Arcades percuſſiſſe feruntᷣ, ſcriptū fuiſſe dicit, neminē bonū facere auxilii cauſa, qui Lacedæmoniis ſtuderēt, Tegeataꝶ, quod eſt neminē occidere. liii.

Cur capitoliis ſpectacula edentes noſtris quoq; temporibus pronunciant, Sardos uenales, & quidam ſenex producitur puerili cinctus monili, quam uocant bullam. An ꝙ Veientes Hetruſcorum populi diu cum Romulo bellū geſſerunt, & hanc ultimam urbem expugnauit Romulus, & multos captiuos una cum rege pronunciauit, leuitatem eius ac ſtultitiam cauillatus. Et quoniam Lydi quidem ab initio fuerunt Hetruſci, Lydorum uero Sardis caput fuit, idcirco Tuſcos hoc modo ꝓnunciauerunt, & in hanc diē

ridiculi causa hunc morem pro ioco habent. liiii.

Quid est ꝙ locum ubi carnes uendūt Macellum uocāt? An ἀπὸ τῶν μαγείρων corrupto nomine, ut alia multa, sic & hoc usus obtinuit. apud latinos enim κ. cum γ quadā cognatione coniungitur. Nouissime enim G Romani adhibuerunt authore & inuētore Carbilio Spurio, & qui propter hæsitantiam linguæ R. proferre non possunt, ad L. delapsi balbutiendo proferunt. An & hoc quoq; per historiam soluēdum. Fertur enim Romæ ferocē quendam hominem ac ferū (cū latrociniū exerceret) multis occisis tādem dephensum & captum supplicio affectū fuisse. huic nomen fuit Macello, cuius ex pecunia postea ædificatum est Macellum, & ab eo nomen inditum. lv.

Quid est ꝙ idibus Ianuariis permissum est, ut tibicines muliebri habitu urbem lustrent? An propter causam quæ dicitur. Magnis enī ut uidetur fruebant̃ honoribus, quos illis Numa Pompilius propter sanctitatem, ac deorū cultum contulerat. His postea per tribunos consulari potestate spoliati, urbe excesserunt, quos cum uehementer requirerent, nam religione tangebantur animi, ꝙ sine tibiis rem diuinam facerent, quamprimum reuocandos censuerunt. Sed cum accersiti non apparuissent, at Tybure quo se initio contulerant, manere uelle se dicerent, libertus quidam clam magistratus adiit, seq; eos reductur ū pollicitus est. Conuiuio igitur laute & opipare apparato, quasi rem diuinam fecisset tibicines inuitauit. Aderant in cōuiuio mulieres, nox insomnis ducit̃, saltationibus ac iocis omnia perstrepunt. Tum derepente cum libertus patronū adesse diceret, & uehementer perturbatus uideretur, hominibus

E

persuasit, ut statim currus conscenderent pellibus circũtectos, ac Tybur perueherentur e uestigio. Hoc autem dolo fiebat, nam cum ignaris illis & per noctem ac uinum nihil cernẽtibus currus circũduxisset, omnes antequã illuxisset, Romam præter opinionem reportauit. Erant autem eorũ pleriq; ornatu muliebri propter comessationẽ ac uigilias ornati. Sed posteaquã persuasi a magistratibus & plane reconciliati sunt, institutũ est eo die ut eodẽ habitu ornati per urbem incederent. lvi.

Quid est q Carmẽtis ædem matres ab initio ædificasse existimantur, & nunc deam maxime uenerantur? Ferunt enim mulieres senatusconsulto uehiculis uti prohibitas inter sese conspirasse, ne qua earum conciperet, neue pareret, atq; ita uiros ulciscerentur, donec coacti sententiam mutauerunt, atq; uti permiserunt. Natis deinde pueris cũ & multitudine liberorum, & bonitate felices fuisse uiderentur, Carmentis ædem ædificauerũt, quã (puto) Euandri matrem fuisse dicunt, & in Italiam uenisse, cũ Themis uocaretur. Aut quemadmodum aliqui, Nicostratã, quoniam uersibus oracula ederet, Carmentam mutato nomine uocauerunt. Nam τὰ ἔπη Romani carmina appellãt. Sunt qui μοῖραν, hoc est sortem, & fatum Carmentam putent, & ob eam rem matres rem diuinam facere. Est autem nominis uera ratio, ἐστερημένη νοῦ διὰ τὰς ποφορήσεις. .i. mente priuata ꝑpter afflationes. Non Carmenti nomẽ carmina indiderunt, sed ab ea potius acceperunt, diuino nãq; spiritu afflata, uersu ac metro oracula edebat. lvii.

Quid est q Ruminæ rem diuinam facientes, hostiis lac spargere & libare consueuerunt, uinũ autẽ non adhibent?

An ꝙ latini Rumā māmā nominant, & ficum ruminalem ideo factam ferunt, ꝙ ibi lupa Romulo māmā præbuit. Quemadmodū eas igitur quæ pueros alūt, a māma diximus τιθηνάς, sic rumina nutrix quædam, & puerorꝫ altrix, merū infantib. ꝑcipue noxiū prorsus nō recipit. lviii.

Cur senatores, alios Patres conscriptos, alios tantū Patres appellabant? An eos quos ab initio Romulus delegerat patres ac patricios nominabant, quasi bonis parētibus natos, reliquos deinde ex plebe electos & ascriptos in senatum, Conscriptos uocitarunt. lix.

Quid est ꝙ Herculi ac Musis communem aram statuerunt? An ꝙ Hercules Euādrum literas docuit, sicut Iuba monumentis tradidit, ꝙ honestum & honorificum ducetur amicos ac ꝓpinquos docere. Nouissime nāqꝫ institutū est, ut mercede discipulos docerent. Quippe omniū primus Sp. Carbilius ludum aperuit, eius libertus qui & ipse Carbilius appellatus primus omnium Romanorum uxorem repudiauit. lx.

Cur cum duæ sint Herculis aræ, mulieres nō attingunt, nec quicquā degustant quod super ara magna immolatū sit? An quia Carmentis sacrificii tempus non obiit. Quod quidam Pinariorum generi accidisse dicunt, ex quo quia uescentibus cæteris, dapibus prohibiti sunt, Pinarii sunt appellati. An ꝓpter illa potius quæ de ueste, ac Deianira fabulose dicuntur. lxi.

Cur deum illum cuius in tutela urbem esse dicunt, siue masculus is est, seu foemina, & quærere & nominare nefas esset. Hoc.n. ita esse religione confirmāt, Valeriū Soranū male periisse dicentes ꝙ numinis nomē referre ausus est.

An quod Latinorum quidam monumentis tradiderunt, euocationes quasdam, ac deorum ueneficia esse putauerunt, quibus quoniam ipsi hostium deos euocare,& ad se traducere consueuissent,ne idem ipsi paterentur,magnopere uerebantur. Quemadmodũ igitur Tyrii uincula statuis iniiciunt,alii uero sponsores petere dicuntur, siquem ad lauacrum aut purgationem aliquam deducunt, sic Romani quod arcanum & incognitum esset,firmissimam,ac tutissimam dei custodiam esse crediderunt. An sicut Homerus finxit, Terra uero cõmunis est hominum, ut homines deos omnis colant, ac uenerẽtur,terram communiter habẽtes, sic ueteres Romani deum salutis authorem cellauerunt,ꝗ non eũ solum, sed omnis deos a suis ciuitatibus honorari uoluerint. lxii.

Quid est ꝙ foecialium sacerdotum qui foederibus faciendis præsunt,pater patratus maximus habetur?Est autem is cui pater est,& cui filii sunt.habent enĩ nunc quoq͂ præcipuam quandam fidem & authoritatem. Imperatores enim quæ propter eximiam pulchritudinem ac speciẽ pudica & diligẽti custodia corpora indigent, his credũt, & apud eos deponunt. An ꝙ utrũq͂ illis adest, & pueros uereri,& patres timere. An ipsum se nomen exponit. Vult enim patratum quasi finitum ac determinatum quiddam significare.Illud cæteris perfectius sit, cui cõtingit simul ut & pater esset,& patrẽ haberet. An ut ait Homerus, qui paci præsit,eũ & ante & retro cernere oportet.cuiusmodi profecto is esset cui & filius est,de quo deliberat,& pater quem consulit. lxiii.

Quid est ꝙ Regi sacrificulo (is enim est Rex sacrorũ ac

religionum) nec magistratum gerere, nec concionem habere licet? An quod antiquis temporibus Reges plurima & maxima sacra facere consueuerūt, & sacerdotibus rem diuinam facientibus aderant. Post ubi graues & insolentes esse coeperunt, Græci quidem pleriq; licentiam Regibus ademerunt, ius & potestatem sacrificandi tantummodo reliquerunt, Romani autem regibus penitus exactis alium rebus diuinis præfecerunt, cui nec magistratū habere, nec cum populo agere permiserunt, ut in templis solum consultare uideantur, & regnum propter deos sustinere. Est igitur in comitio quoddam sacrificii genus, quod ubi rex peregit, ex foro se proripit. lxiiii.

Quid est quod mēsam uacuā tolli non sinebant, sed omnino cum aliquid etiam superesset? An illud interpretantes, aliquid semper in futurū de eo quod nunc adest, relinqui oportere, & per hodiernum diem crastini meminisse. An quod urbanū atq; elegans putarent cōprimere atq; inhibere appetitum, etiam cum uoluptate perfrui liceret. Minus enim quod abest cupiunt, qui præsentibus ac paratis abstinere consueuerunt. An & aduersus seruos humana cōsuetudo. Non enim tantopere gaudent serui si accipiūt, quā si participes fiant, quod mēsam sibi cum dominis quodammodo cōmunicatā esse putāt. An quod nihil sacrū, inane, ac uacuum negligere oportet, mensa uero sacra est. lxv.

Quid est quod maritus primo sponsæ nō in luce, sed in tenebris iungitur? An quia eum pudet, quod antequam coeat alienā putat. An & ad propriam uerecunde accedere meditans, & assuefaciens. An quemadmodum Solon scripsit sponsam malo Cydonio degustato thalamum ingredi

ſolitam, ut primus complexus nihil triſte, aut iniucundũ haberet, ſic Romanus legiſlator, ſi quid abſurdum ac deforme corpori aderat, occultauit. An calumnia quædam & accuſatio illicitæ ueneris erat. quod fiebat cum legitimis ac iuſtis connubiis pudor quidam & uerecundia adhibebatur. lxvi.

Quid eſt ꝙ circus Flaminius dictus eſt? An ꝙ Flaminius quidam priſcus cum ciuitati agrum reliquiſſet, eque ſtribus ludis eius fructu & uectigalibus utebantur. Nam cum pecunia ſuppeteret, uiam quoque Flaminiam muniertunt. lxvii.

Cur lictores dicti ſunt? An ꝙ petulantes colligebant. Hi enim lora in ſinu geſtantes Romulum ſequebantur. δεσμεύειν autem alligare pleriqꝫ latinorum dicunt, qui autem pure loquuntur ligare. An c. interpoſitum eſt, cum ante ſine c. litores dicerentur, quaſi publici quidam miniſtri. Nam λῆτον noſtris etiam temporibus publicum eſt. multis græcorum legibus ſcriptum eſſe neminem (ut ita dicam) latere puto. lxviii.

Quid eſt ꝙ luperci canem immolãt? Luperci autẽ ſunt qui Lupercalibus per laſciuiã diſcurrẽtes pellibus obuios cædunt. An ꝙ genus quoddam luſtrandæ ciuitatis eſt, & quo menſe illa fiunt Februarius dicitur, & diem quo pellibus occurrentes uerberant, Februarum & Februarium uocant, quo uerbo purgatio ſignificatur. Cane autem omnino, ut ita dicam, græci utebantur, & multi etiam nunc in purgationibus canem iugulant. Proſerpinæ quoque catulos cum cæteris purgamentis efferunt, & eos qui expiandi ſunt, catulis expurgant, hoc piaculi genus.

περισκυλακισμόν. idest circũcatulationem appellantes. An ꝙ lycos lupus latine dicitur, λύκαια uero lupercalia, & lupo canis est hostis, & idcirco lupercalibus cæditur. An ꝙ Lupercis canes oblatrantes molesti sunt. An quia Pani sacrificium facit, Pani autem propter greges amicus est canis. lxix.

Quid est ꝙ Septimontio uehiculis iunctis uti cauebãt, & nũc etiam qui uetera nõ contẽnunt, cauent? Septimontiu uero diem festũ agunt Romani ꝙ ubi septimus collis urbi attributus est, septicollis Roma facta est. An ut quidã latini accipiũt, ꝙ urbs nondũ suis partibus penitus cõiuncta erat. An hoc quidem ad Dionysiũ est. Magna uero re effecta, constituta ciuitate, ꝙ urbem iam augeri, & quasi ulterius progredi desiisse existimarent, cum seipsos tum uero iumenta quibus fuerant usi quiete affecerunt, & communis festi otio frui uoluerunt. An ꝙ cũ omnes dies festos ciuium præsentia ornari ac celebrari semper uoluerunt, tum illum præcipue qui propter ciuitatis habitationem ageretur. Quapropter ne urbẽ cuius dies festus ageretur relinquerẽt, eo die uehiculis uti ꝑmissum nõ est. lxx.

Cur in furto aut eiusmodi aliquo flagitio deprehensos furciferos appellant? An hoc quoq; maiorum nostrorum diligentiæ certissimum signum est. Nam qui seruum alicuius sceleris aut improbitatis cõuicisset, duplex lignum quod currui subiiciunt attollere iubebat, & ut cõspiceretur uiciniam obire, ut fidem in posterum ei non haberẽt, & ab eo cauerent. Hoc lignum Græci σταυρὸν, Latini furcam nominant, a qua furcifer denominatus est. lxxi.

Quid est ꝙ boui qui cornupetat fœnũ in cornu appo/

nunt, ut occurrentes caueant? An quia propter repletio- nem ac societatem insolescunt & boues, & equi, & asini, & homines, ut ait Sophocles. Tu uero ferues quasi pullus cibi copia. Venter etenim tuus & male insolescit. Ex quo Romani. M. Crassum foenum in cornu habere dictitaue- runt, & qui cæteros in rep. lacerabant, hunc tanquã mu- nitum, ac prouidum, & iniuriarum persequentissimum fu giebant. quãquã postea rursus dictum est Cæsare Crasso foenũ detraxisse. Primus enim illi in republica restitit Cæ sar, & eum contempsit. lxxii.

Quid est ꝙ in captandis auguriis sacerdotes prius auspi ces, nunc augures appellant, luminaria semper aperta ha- bere uoluerunt, nec operculo imposito claudi? An sicut Pythagorici parua magnarum rerum signa faciebant, qui super modio sedere prohibebãt, & ignem gladio seu ma chæra fodere, sic ueteres obscuris quibusdam rationibus utebantur, & maxime in sacerdotiis, quale hoc est de lucer na, quam corpori animam continenti similem esse dicũt. Lux enim est is qui intus est, animus. Oportet autẽ quod intelligens est ac prudens in eo, id semper apertum esse ac cernere, nec unquam clausum esse. Flãtibus enim uẽtis aues non consistunt, & propter instabilitatem & errorem nihil certi significant. Docent igitur hoc pacto, ut nõ spi rantibus uentis, sed cũ omnia tranquilla sunt, tũc augures auspicia captent, cũ lychnis apertis uti nequeũt. lxxii.

Cur augures si ulcus haberent, inaugurandi causa sedere prohibebantur? An & hoc signum est non oportere qui morsum aliquem, aut ulcus, & perturbationem in animo haberent, res diuinas tractare, sed tum deorum mentem

hominibus

hominibus ꝑdere, cũ & liquido & integro animo essent. An illud rationem habet, si neq; uictimam sanãdi ulceris causa quisquam adhiberet, nec auibus ulceratis ad auspicandum uteretur, ea multo magis in seipsis seruanda existimasse, ut ad ea quæ a diis significarẽtur, puri & integri accederent. Vlcus enim diminutio quædam & pollutio corporis uidetur. lxxiiii.

Quid est ꝙ paruæ Fortunæ ædem, quam breuem uocãt Romani, ædificauit Seruius Tullius qui tertius Romæ regnauit? An ꝙ ipse paruus initio & abiectus, quippe qui ex captiua matre natus esset, fortunæ beneficio Romæ regnauit. An hæc ipsa cõmutatio magnitudinẽ potius fortunæ ostendit, quam paruitatem. Videtur autem Seruius maxime omnium fortunæ uim extulisse & diuinam indicasse, quippe qui omnibus actionibus ac negotiis eius nomen adscripserit. Non solũ enim Fortis fortunæ, & mala auertentis, & blandæ, & primogeniæ, & masculæ templa ædificauit, sed est unum propriæ fortunæ templũ, aliud conuertẽtis, aliud bene sperantis, uirginis aliud. Quorum cognomenta quis prosequi posset, cum fortunæ uiscatæ templum sit, quasi ab ea nos procul capiamur, & negotiis ac rebus inhæreamus? Sed uide ne Seruius casuũ momẽta perspiciens, & ad ea plurimum posse cognoscens, quippe cum multi sæpe ꝙ paruum quiddam uel accidit, uel non accidit, maximas res uel assecuti sunt, uel assequi non potuerunt, idcirco paruæ Fortunæ templum statuit, docẽs homines diligenter attendere, nec ea quæ accidunt, quãuis parua sint, contẽnere. lxxv.

Cur Lychnum non extinguebant, sed per se languescere

F

& deficere permittebant? An quasi inextinguibilis & immortalis illius ignis cognatum & affinem colentes. An & hoc quoq; signi est non oportere quod animatũ sit, nisi noceat, corrumpere neue īterficere, quasi animal ignis sit. nec immerito, nam & alimēto indiget, & per se mouetur, & cum extinguitur (uelut occidatur) uocem emittit. An hoc more docemur, non oportere nec ignem, nec aquã, nec eorũ quicquã quæ ad usum pertinent, & si abũde superant, corrũpere aut cõsumere, sed indigentibus utenda relinquere, cũ ipsi iam illis opus nõ habeamus. lxxvi.

Quid est ꝙ qui nobilitate præstare uidentur, lunulas in calceis ferunt? An ut dicit Castor, signum est eius quæ in luna esse dicitur habitationis, & ꝙ post mortem, animi rursus lunam sub pedibus habebunt. An ꝙ antiquissimis præcipuum fuit, qui fuerunt Arcades, ab Euandro Proseleni appellati. An sicut alia multa, sic & hoc elatos homines, ac superbos admonentes rerum humanarum instabilitatis, cuius rei luna exemplo sit, quæ ab oscuro primũ prodit, tum progrediens luce ac splendore os suum complet, & cum clarissima facta sit, rursus deflorescit, & ad nihilum redit. An hoc potius modestiæ & obedientiæ disciplina quædam erat, ut dicto audientes esse, & imperiũ æquo animo ferre condiscerent, & quemadmodum luna meliori obsequi, & solem, ut inquit Parmenides, semper intueri solet, sic homines secundum locum tenere contenti, duci primas partes relinquere, ut honore ac potestate per illum fruerentur. lxxvii.

Quid est ꝙ annum Iouis esse putãt, menses Iunonis? An ꝙ deorũ qui mēte intelligunt, Iuppiter & Iuno imperiũ

gerunt, eorum uero qui oculis cernuntur Sol, & Luna. Sol enim annum conficit, Luna uero menses. Oportet autem non has illorum simpliciter imagines putare, sed ipsum in materia Iouem Solem, & ipsam in materia Iunonem lunam. Quocirca Iunonem eam nominant Romani, quod nouum aut nouius significatur, a Luna scilicet, quam eandem & Lucinã uocant, quasi ipsam lucidã, ut lucem praebentem, & in partu ac doloribus adesse opinantur tanquã lunã. Vt est apud poetã, Per nigrum poli & astrorum, per lunam celerem partum praestantem. Nam plenilunio facile partu leuari mulieres uidentur. lxxviii.

Quid est ꝙ auspiciorũ quod sinistrũ dicitur, prosperũ ac foecundũ putat? An hoc falsum est & multos decipit, an hoc sermonis est ac linguae. ἀριστερὸν enim sinistrũ uocant latini, ἀφεῖναι autem sinere, & sine, tum dicunt cũ ut aliquid missum fiat ut dimittatur, hortãtur. Auguriũ igit quo aliquid agi permittitur, sinistrum non recte accipiũt multi ac nominant. An quemadmodum a Dionysio scriptum est, Ascanium Aeneae filium auspicato aduersus Mezentium aciem instruxisse, & in eo praelio superiorem fuisse, ex illo obseruatũ ut quoties laeuum intonuisset, auspiciũ susciperet. An quod alii putant, hoc Aeneae accidit. Nam Thebani Lacedaemoniis apud Leuctram sinistro cornu superatis uictoria potiti, in omnibus praeliis postea obseruarunt, ut sinistro cornu principatum assignarent. An illud potius asserendum est, quod Iuba in historia dicit, orientem prospicientibus sinistra parte Boream esse, quam mundi partem multi dextram ac superiorem faciunt. Sed uide, ne cum sinistrae partes natura

infirmiores sint, auguriis ac signis quasi corroborentur, atq; his mire suppletis uiribus adæquentur. An terrena ac mortalia diuinis ac cœlestibus cõtraria & opposita iudicantes existimauerunt quæ nobis sinistra essent deos a dextra dimittere. lxxix.

Quid est q eius qui triũphasset, deinde combustus esset, licebat os capere, & in urbẽ deferre ac deponere, ut Pyrrho Liparæus scriptum reliquit? An hoc mortui honoris causa factũ est. Nam & aliis ducibus, & qui bene rem gessissent, idem tribuerunt, ut nõ ipsi solum sed posteri quoq; in foro sepelirentur, sicut Valerio, & Fabricio. Ferunt autem horum posteris mortuis & in forum delatis ardentẽ facem subiici & statim attolli, ut sine inuidia honore utãtur, & tantũmodo sibi licere cõfirment. lxxx.

Quid eum q triumphantes in publico Ro. conuiuium exhibentes consules inuitatos ne in cõuiuium accederent, rogabant? An locũ honestissimũ triumphanti assignari, & post coenam ab omnibus deduci oportebat, quæ præsentibus consulibus alii tribui non possent. lxxxi.

Quid est q tribunus purpuram non portat, cum cæteri magistratus purpurati incedant, An q tribunus omnino magistratus non est. nam nec lictores habet, nec in sella curuli sedentes ius dicunt, nec in initio omnino sicut cæteri magistratus magistratum ineunt, nec creato dictatore potestatem deponunt, sed cum omnis potestas & imperium ad dictatorem redeat, soli omnium magistratum retinẽt, quasi imperiũ nullum gerentes, & alium quendam in rep. locum obtinentes. Queadmodum autem præscriptionẽ quidã rethores statum esse nolunt, quippe quæ non iudi-

dicium constituat, sed dissoluat & euertat, sic tribunum magistratui & imperio potius opponi, quam ipsum tri/bunatum esse. Nam potentiæ magistratus obsistere, & ni/miam licentiam cōprimere, tribunitiæ potestatis ac licen tiæ fuerat. An hæc & his similia ab eo dicantur, qui rebus inueniendis studeat. Tribunatus autem cum a populo ori ginē ducat, populare in primis uideatur, reliquis ciuibus parem se gerere, & in omni cultu ac uictu infimis ciuium comparari. Magnitudo enim ac moles cōsulem decet & imperatorem, Tribunum uero, quemadmodum. C. Cu/rio dicere solebat, abiectum esse, nec aspectu grauem, nec aditu difficilem, sed facilem, ac multitudini cōmodum & tractabilem. Vnde nec domus tribunitiæ ianuā claudi mos erat, sed noctu & interdiu semper tāquā portus qui/dam ac profugiū quibus opitulandum esset. Verum quo humiliore corporis habitu deprimitur, eo magis ui ac po testate auget. Cōmunē enī tribuni usum ac nemini clau/sum, sicut arā postulāt, honore autē sacrosanctū. lxxxii.

Quid est ꝙ prætorum uirgæ securibus alligatæ præfe/runtur? an signum est non oportere magistratus iracun/diam promptam, ac dissolutam esse. An uirgarum disso/lutio mora & tarditate iram frangit, & impetum modera tur. Sed malitia quoniam partim medicabilis est, partim curari non potest, uirgæ quod mutari potest corrigunt, secures autē quod emēdari nō potest, abscindūt. lxxxiii.

Quid est ꝙ cum Ro. barbaros quosdam diis immortali bus hominem immolasse accepissent, magistratus eorum accersendos, ac puniendos putauerunt, quos postea cū id consuetudine quadam ac lege fecisse accepissent, eos di/

miſerunt, alias id facere prohibuerunt, cum ipſi non mul
tis annis ante duos uiros, & duas mulieres in foro Boario
uiuos obruerunt. Non enim uidetur conuenire ipſos hæc
facere, & barbaros qui talia cōmiſiſſent, rephendere. An
diis immortalibus hominem immolare impium duce/
batur, Dæmonibus autem neceſſarium. An qui more &
lege id agerent, peccare arbitrabātur, ſe uero libris Sibyl/
linis iuſſos eodem teneri ſcelere non putabant. Ferunt au
tem Elbiam quandam uirginem cum equo ueheretur ful
mine iſtam fuiſſe. Inde nudum equum ac iacentem in/
uētum eſſe, nudam & ipſam ueſte quaſi de induſtria a pu
dendis ſubtracta, calceis annulo & reticulo paſſim diſie/
ctis, & ore lingua proiecta. At re ad diuinatores delata,
cum ſacris uirginibus maximum dedecus impendere, &
eius rei ignominiam ad equites redūdaturā prædixiſſent,
barbari cuiuſdam equitis ſeruus indicium fecit tris ueſta/
lis, Aemiliam, Liciniam, Martiam ſub idem tempus cor
ruptas diutiſſime cū uiris rem habuiſſe, quorū unus eſſet
Vetuſius barbarus eius qui indiciū feciſſet, dominus. Ve/
ſtales igitur redargutæ ſupplicio ſunt affectæ, ſed cum res
atrocior uiſa eſſet, decreuerūt ut ſacerdotes Sibyllinos li/
bros īſpicerēt. In quibus īuentū fuiſſe dicūt, hæc magno
reip. malo futura, & iubere ut abſurdis quibuſdam deis &
externis auertendæ rei cauſa Græcos duos ac totidē Gal/
los immolarent, & in loco eodē defoderent. lxxxiiii.

Cur diei principium de media nocte numerant? An ꝙ
R.P. ab initio militari more & inſtituto conſtituta eſt. In
re militari autē multa noctu utiliter occupantur. An diei
ortum, agendi principium eſſe uoluerunt, noctem uero

Gentiles et fatentur demones delectari sanguine

consilii & apparationis. Oportet autem præparatos rem aggredi, non agentes præparari, ut ad Chilonem unū ex septem dixisse fertur Myson, dum per hyemē uannū conficeret. An quemadmodū meridies finis est multis reip. gerendæ, sic noctem intempestam actionū omniū initiū oportere statuerunt. Cuius rei maximum argumētum, magistratum Romanum post meridiem fœdus facere non solere. An occasu quidem & ortu principium & finem diei capere licet. Nam si multitudinis iudicio prīcipium diei cum sol emergere cœperit incipit, noctis uero initiū cum penitus occiderit, terminauerimus, æqualitatē diei ac noctis (ꝙ æquinoctium dicimus) nō habebimus. Quā enim noctem diei parem maxime uidemus, ea die cui cōparatur solis spatio ac magnitudine breuior reperietur. Nam quod mathematici afferunt, & huic rei medicinam afferentes diei ac noctis uerissimam rationem constituūt, centrum solis cum finientem attingat, omnem euidentiā, & claritatē funditus tollit. Necesse est.n. accidere cū multū lucis etiā sub terra sit, & nos radiis suis iam sol undiq; collustret, ut diē nondū esse fateamur. Quare cū ob dictas causas ortus diei & occasus principium difficillime capi possit, relinquitur aut ut mediū diem, aut mediā noctem principium diei statuamus. potius autē secundum, fertur enim a nobis a meridie ad occasum, a media uero cte ad orientem ad nos redit. lxxxv.

Quid est ꝙ ueteri more uxores nec molere, nec coquere permittebāt? An ueteris aduersus Sabinos fœderis memoriā colentes. Nā post filias Sabinis raptas facta pace & societate inita in fœdere nominatim exceptū est uxorē uiro

Romano nec molere, nec coquinariam facere. lxxxvi.

Cur mense Maio uxores non ducunt. An ꝙ inter Aprilē & Iuniū medius interiectus est. Quorum cum alter Veneri, Iunoni alter dicatus sit, deabus scilicet quæ nuptiis præsunt, aut parum ante capiunt, aut parum expectāt. An ꝙ hoc mense maximo piaculo utuntur, effigies modo de ponte abiicientes, cum prius homines cōsueuissent. Vnde flaminicam Iunonis sacerdotem tristem esse eo tempore (quippe quæ eo mense nullo cultu utitur) moris est. An ꝙ pleriq; latinorum hoc mense mortuis parentant, & ob eam causam Mercurium quoq; eodem mense uenerātur, qui Maiæ cognominis est. An, ut quidam dicūt, Maius a maioribus natu appellatus est, Iunius a iunioribus. Nuptiis uero accōmodatior est iunior, ut inquit Euripides. Nam senectus Venerem ualere finit, ip saq; Venus senibus infensa est. Abstinent igitur nuptiis Iunium expectantes, qui maium deinceps excipit. lxxxvii.

Cur eorum qui uxores ducunt comam hastæ cuspide discernunt ac discriminant? An signum est prima connubia uiolenta fuisse. An statim discunt uxores uiris fortibus & bellicosis coniunctæ, seuerum & minime effœminatum, & tenuem cultum, ac uirilem ornatum probare, quemadmodum Lycurgus in foribus & tectis parietem facientes terebra tantum ac securi utendum, aliis instrumentis abstinendum ratus, omnem intemperantiam & superfluos sumptus funditus sustulit. An diuortium ea re significatur, ꝙ solo ferro nuptiæ dirimendæ sint. An illud magis, ꝙ pleraq; ad connubium pertinentia Iunoni attribuebant. nam & hastā Iunoni consecratā esse existimāt,

& eius

& eius statuæ ut plurimū hastæ innixæ cernūtur. Quippe quā Curim appellant ueteres. Nam Curis antiquo nomine hasta dicebatur. Hinc & Curim Martem nominatum esse dicunt. lxxxviii.

Cur quod in spectacula impenditur, Lucar uocāt. An quia alia multa quoque circa urbem sunt loca diis attributa, quæ appellant Lucos, quorum prouentus in ludos conferunt. lxxxix.

Quid est quod Quirinalia stultorum ferias nomināt? An quod hunc diem, ut Iuba dicit, iis assignauerunt qui cuius essent tribus, ignorarent. An iis qui ut nō alii tributim Fornacalibus rem diuinam fecerunt, quod aut impediti fuissent, aut aliquo peregre profecti, aut denique diem ignorassent hoc tēpore recuperandi illius festi potestas data esset. xc.

Cur rem diuinam Herculi facientes alium deorum appellant neminem, nec canis, ut a Varrone scriptum est, in urbe apparet? An idcirco alium deum appellant neminem quod hunc semideum putant. Vt alii tradunt, cum etiā inter homines ageret, Euander ei aram statuit, & rem diuinam fecit, nihil autem omnino fuit cui Hercules infestior esset quā canis, qui ei sæpe molestus fuisset & in primis Cerberus. Denique Licinio puero per canē occiso, ab Hippocoontidis coactus prælio decertare, multis ea pugna ex amicis īterfectis Iphiclū fratrē quoque amisit. xci.

Quid est quod circa capitolium patricio habitare licet nemini? An quod Marcus Manlius ibi habitans regnum affectasse deprehensus. Ex quo lege interdictum est ne quis postea ex ea familia Manlius diceretur. An antiquus fuit hic metus. Publicolam enim ut nobiliorē calumniari ho-

minem in primis popularem non desistebant, ita multitudo tam diu timuit donec eandem quam in summa Velia aedificabat, quod nimis foro imineret, funditus euertit. xcii.

Cur qui ciuem in praelio seruasset, corona quaerna donabatur. An quod ubique in expeditionibus facile sit quaercum inuenire. An quod Ioui & Iunoni, quos urbi praesidere putant corona consecrata est. An uetus ab Arcadibus mos acceptus est, quibus est quaedam cum hac arbore cognatio. Vt enim primi homines ex terra Arcades, sic quaercus prima ex omnibus plantis nata. xciii.

Quid est quod in auguriis uulture potissimum utuntur? An quia Romulo in condenda urbe duodecim uultures apparuerunt. An quod uultur rarissime conspicitur. Non enim facile quispiã uulturis nidũ offendat, sed porro derepẽte & inopinato aduolant, quo fit ut eorum aspectus aliquid significet semper. An & hoc ab Hercule didicerunt, si uerum est quod dicit Herodotus, in omnibus rebus gerẽdis Herculem primo uulturis aspectu in re incipiẽda delectatum fuisse, quẽ ex omnibus quae carnibus uescerentur uolatilibus, iustissimum esse iudicaret. Primũ enim nihil quod uiuat attingit, nec animatum quicquã interficit, quemadmodũ accipitres, aquilam, omnes denique noctiuagas aues uidemus. Vescitur autem cadaueribus, in quibus sui generis abstinet. Vulturem enim qui aui uescatur, adhuc uidit nemo. Accipitres enim & aquilae sui generis aues consectantur ac feriunt, quãquã ut ait Aeschylus, auis auem comedens quo pacto pura esset? Praeterea quae minus detrimenti, ut ita dicam, hominibus afferat auis prorsus nulla reperit, quippe quae nec fructus deleat, nec plantã laedat,

nec mansueto cuiquã noceat animali. Quod si ut Aegy/ptii fabulantur, uultures omnes fœminæ sunt, & queãd/modum zephyro arbores, sic uultures euro grauidæ fiãt, certa nimirũ & firma uulturibus signa fieri uerisimillimũ est. In aliis autem uolandi impetus, & alarum in coeundo agitationes, ac uerbera, rapinæ, fugæ, insectiones, multũ inconstantiæ perturbatæ afferunt. xciiii.

Cur Aesculapii ædes extra urbem posita est? An ꝙ fo/ris salubrius quã in urbe habitare crediderũt. Nam Græci quoqꝫ in excelsis ac puris locis Aesculapii templa plane collocant. An ꝙ deum ex Epidauro accersitum in urbem commigrasse opinantur. In Græcia enim non in urbe, sed procul ab Epidauro Aesculapii templum est. An ꝙ dum draco ex naui in insulã descẽdisset, & ex oculis euanuisset, ipsum eo in loco ædis ponendæ authorem ac præmon/stratorem fuisse putauerunt. xcv.

Cur moris est ut qui castimoniam colunt, leguminibus abstineant? An quemadmodum Pythagorici fabas ob eas quæ uulgo dicuntur causas abhominabantur, quasi Lethes & Herebi cognomines? An ꝙ ad concœnationes & manes prouocandos leguminibus maxime utũtur? An illud magis, ꝙ ad sanctitatẽ ac castimoniã pura ac tenuia corpora habere oportet. Sunt autem Legumina maxime uentosa, & ea gignunt, quæ cum superflua sint, multæ pur gationis indigent. An ꝙ cum uentosissima sint legumina, ad res uenereas maxime incitent.

Quid est ꝙ uestales incesti conuictas alia pœna nõ affi/ciunt, sed uiuas tantummodo defodiunt? An ꝙ mor/tuos urunt, quod illis tribuere iniustum iudicarẽt, quæ nõ

diligenter ac sancte ignem sacrũ custodissent? An ꝙ corpus maximis ac sanctissimis religionibus consecratum interficere, & mulieri sacrae manus afferre nefas putauerunt. Rationem igitur inierunt, qua subterraneo specu defosso obrutae sua sponte morerentur. Ibi enĩ & lucerna accensa inerat, & nonnihil panis, exiguum & aquae ac lactis, inde specũ desuper terra operibant. Sed ne hoc quidem modo scelus detestantes religionem fugerunt. Nam & nunc quoqꝫ sacerdotes eum locum adeũtes parentant. xcvii.

Cur idibus Decembris in cursu equorum uictor dexter sacer Marti immolatur, & caudã statim decisam ad Rheginam qui dicitur locus deportat, & aram cruore spargit, de capite uero inter se decertant, alii de sacra uia descendentes, alii de suburra aduersus eos impetum facientes? An ꝙ Troiam equo captam putant, idcirco equum supplicio afficiunt, ꝙ Troianorũ clara pignora fuerint mixta pueris Latinorum? An ꝙ iracundum, ferox, & bellicosum animal est equus. Diis autem grata & accommodata in primis immolant. Victor autẽ idcirco immolatur, ꝙ uictoriae Mars author est, & qui ordinem in arcto tenent caeteros uincũt, qui locũ deserũt, & celeritas quasi uiaticum fugae poena afficitur. Deniqꝫ signis quibusdã occulte admonentur fugientes salutem inuenire non posse. xcviii.

Quid est ꝙ censores magistratum ineuntes nihil agunt quam ut sacrorum anserum alimenta locent, & imaginis splendorem? An a uilioribus incipientes, quae nec multo sumptu, nec magna opera egent. An uetus quaedam huic animanti gratia refertur a bello usqꝫ Gallico repetita, ꝙ dormientibus canibus primi omnium anseres Gallorũ in

capitolium ascensum persenserunt, & clangore uigiles excitarunt? An cum sint maximarum rerum, & quæ summa cura indigent custodes cẽsores, ut ædium sacrarum ac publicarum, morum deniq; & uitæ uniuscuiusq;, diligentissimi & custodientissimi omnium animantium ratiōe habendam sibi esse putauerunt. Simul enim anseribus curandis ciues admonent ne deorum cultum negligãt. Anseris uero absterfi & splendor necessarius est. cito enim rubrica defluit ac deflorescit, ea enim ueteres statuas obducere & illinere consueuerunt. xcix.

Quid est ꝙ cæteris sacerdotibus simul ac in iudicium ducti ac damnati sunt, alium substituunt, augurẽ uero donec uita suppetat, licet maximorum criminum conuictũ sacerdotio non mutant? Augures autem uocant qui auspiciis præsunt. An, quod quidam dicunt, sacrorum arcana neminem cognoscere uolunt, qui ipse augur non sit. An iureiurando adactum res augurum nemini enunciaturum, priuatum postea factum sacramẽto liberari nolunt? An non honoris nec magistratus, sed scientiæ atq; artis cuiusdam potius nomen est augur. Simile igitur est ac si quis musicũ, musicũ non esse iudicet, & medicũ, medicũ esse prohibeat, & diuino diuinatiōe adimat. His.n.omnibus appellatio detrahi potest, uis ac facultas nõ potest. Alium uero idcirco non instituunt, ꝙ sacerdotum numerum ab initio constitutum merito tuentur. c.

Cur idibus Sextilis diem festum agunt Serui omnes ac Seruæ, uxores autem capita purgare ac lauare consueuerunt? An propter Seruium regem, quem eo die serua natum & in lucem editũ ferunt, uacationem ab opere habẽt

Augustus
Sextilis mensis

serui. Capitis autem lauatio ab ancillis cœpta propter diē festum ad liberas quoq; processit. ci.

Cur pueros monilibus quas uocant bullas, exornant? An honoris raptarum causa, ut alia multa sic & hoc constitutum esse uoluerunt his, quos ex eis suscepissent. An Tarquinii uirtutem honorandam putauerunt. Ferunt enim Tarquinium cū puer adhuc esset, in prælio aduersus Latinos & Hetruscos in hostes impetum fecisse, cūq; ex equo defluxisset, excepto hostium impetu Romanos confirmasse, hostibus in fugam conuersis, cum plusquā sexaginta milia hostium eo prælio cecidissent, hoc a patre & rege decoris insigne accepisse. An apud maiores nostros speciosum seruum amare turpe non existimabatur, quemadmodum nunc quoq; Comœdiæ testimonio sunt. Pueris autē liberis uehementius abstinebāt, ac si forte accideret ut in pueros nudos inciderent, ne ambigerent, hoc insigne liberi ferre consueuerunt. An uel ad modestiam conseruādam hoc etiam pertinet, & intemperantiæ ac flagitii frænum est, cum uirū agere eos pudeat, antequā pueritiæ insignia deponant. Nam quod Varro scribit uerisimile non est, cum Aeoles bullam bollam proferant, hoc cōsilii insigne pueros indui solere. Sed uide ne hoc quoq; propter lunā ferant. Nam lunæ figura cū plenilunium est non globosa est, sed lentis formam ostendit, & quemadmodum opinatur Empedocles, illud etiam quod subiectum est, non modo quod apparet. cii.

Quid est q; maribus nono die, fœminis octauo nomina imponere consueuerunt? An si prius fœminis nomina imponunt, causam sustinet natura, & augetur fœmina, &

crescit, & adulta perficitur antequã masculus. Dies autem eos potissimum capiunt, qui septenarium subsequuntur. Septimus enim dies cum in cæteris, tum ad umbilicũ infantibus nuper editis periculosus esse consueuit. Nã septimo die plerisq; resoluitur, donec autẽ dissolutus, plantæ longe similior est infans quã animali. An sicut Pythagorici numerum parem foeminam uocãt, marem imparem, foecũdus est, & compositus parem uincit, & si in unitates diuidatur par numerus quasi foemina locum in medio uacuum præbet, imparis uero numeri pars aliqua plena semper relinquitur. quo fit ut alterum foeminam, marem alterum esse putent. An q; in numeris nouenarius primus est, Tetragonus ab impari & perfecto ternario, octonarius autem primus cubus a binario numero, quẽ parem esse constat. Oportet autẽ quadrãgulum esse & imparem & perfectum, Vxorem autẽ sicut cubum stabilem, & domi seruantem & immobilem. Illud & adiungendum, octonariũ numerum cubum esse, qui a binario componatur, nouenarium uero quadrangulum esse, qui de ternario conficiatur. Vtuntur autem duobus nominibus foeminæ, mares uero tribus. ciii.

Quid est q; eos quorum patres ignorantur, Spurios uocant? Non enim quod Græci opinantur, & in causis oratores dicunt, q; ex colluuione quadam & feminis communione progenerati sunt, sed uidelicet est spurius inter prima nomina, ut Sex. D.C. Prænomina uero latini integra non scribunt, sed aut una litera, ut T.L.M. aut duabus, ut Cn. aut tribus, ut Sex. & Ser. Est igitur Spurius inter ea prænomina quæ duabus literis notantur. S.&.P. quibus

etiam orbos parentibus scribunt, cum sine patre esse dicunt, per S. sine, per P. patrem significãtes. Hoc igitur errorem fecit, ꝙ sine patre & spurius eisdem literis annotatur. Sed alia quoq; ratio afferenda est, quæ multo est absurdior. Dicunt enim sabinos uxoris pudenda Sporion appellare. Itẽ qui legitime natus nõ sit, sed ex concubina aut scorto, cõtumeliæ causa spuriũ appellari solitũ. ciiii.

Cur Dionysium patrem liberum? An ꝙ bibentibus libertatis causa sit. Fiũt enim pleriq; ebrietate petulantiores. An ꝙ libationem præbuit. An sicut Alexander dicit ꝙ pro Bœotiæ libertate pugnauit, Dionysium Liberum dictum fuisse putandum est. c.v.

Quid est ꝙ publicis festis ueteri more uirgines non nubunt, uiduæ nubunt? An ut Varro dicit, ꝙ uirgines cum in matrimonium dantur doleant, mulieres uero lætantur. Die autem festo omnem tristitiam ac necessitatem abesse oportere. An ꝙ uirginibus decorum, uiduis uero multis præsentibus fœdum nubere. Felices enim ac faustæ primæ nuptiæ, secundæ uero tristes ac detestandæ. Pudet enim uiuis adhuc eis quibus antea nupserant, alios accipere, mortuos autem lugent. Quo fit ut magis quiete quam strepitu & deducentium multitudine delectentur. Dies uero festi multitudinem adeo distrahunt ut his rebus per otium interesse non possit. An ꝙ sabinorum filias uirgines inter ludicrũ die festo rapientes bellum excitauerunt, idcirco filias diebus festis nuptum dare omni causa noluerunt. cvi.

Quid est ꝙ Romani Fortunam primigeniã colunt? An ꝙ Seruio ex serua nato Romæ summa cum laude & claritudine

tudine imperare contigit. sic enim Romanorum pleriq; suspicantur. An illud magis, quod fortuna urbi & imperium & originem præstitit. An altior quædam ratio & magis a natura ex media philosophia repeti potest, Fortunam scilicet rerum omnium principium esse, Naturam uero casu consistere, cum quibusdam temere repositis ordo accesserit. cvii.

Quid est quod artifices Scænæ deditos Istriones uocant? An ob eam causam quam Rufus scriptam reliquit. Dicit enim priscis illis tẽporibus. C. Sulpitio & Licinio Stolone cõsulibus cum pestilentia urbem inuasisset, omnes qui in scænam procederent interiisse, ob eam rem multos & bonos artifices ex Hetruria Romam uenisse. In his qui arte & gloria cæteris anteiret, & in theatro ac scæna diutissime floruisset, Istrum fuisse nominatum, a quo omnes deinde scænicos Istriones nominatos esse. cviii.

Vn' dicantr Istriones

Quid est quod propinquis & cognatis non nubunt? An quod nuptiis necessitudines augeri uolunt, & ultro citroq; filias dando, & accipiendo multos sibi propinquos adiungere? An quod cognatorum dissidia inter se uerentur, quibus naturæ iura una cum propinquitate tollantur. An quod mulieres propter imbecillitatem multorũ ope & auxilio egentes propinquis idcirco adiungere noluerũt, ut siqua a suis uiris iniuria afficerentur, cognati opem ferrent. cix.

Cur Iouis Sacerdoti quem Flaminem Dialem uocant, farinam, fermentumue attingere non licet? An quod farina cibus imperfectus & indigestus sit. non enim aut id quod erat triticum mansit, nec quem fieri oportet, factus est panis, sed uim seminis simul amisit, & cibi usum nõ pstitit.

Qua ratione poeta Myliphaton farinam dixit per trāslationem, quasi molendo occisam & confectam. Fermentum uero quoq; & per corruptionē factū est, & admixtū omne illud quicquid est quod pinsitur, corrūpit. Remittitur enim quodammodo ac dissoluitur. Et omnino fermentatio ipsa nihil aliud est nisi putrefactio quædā. Quæ quidem si abundantius adhibeatur, farinam acidam reddit, & prorsus corrumpit. cx.

Quid est ꝙ sacerdos carnē crudam tangere prohibetur? An a uisceratione huiusmodi consuetudine repellitur. An ea de causa caro quoq; qua & farina prohibet. neq; enim iam est animal, neq; obsonium factum est. Nam cum & elixatio & assatio alteratio quædam sit & transformatio, nimirum formam delet. Quod autem recens & crudum est, aspectum nequaquam purum & impollutum habet, sed ulcerosum & uehemēter odiosum ac molestū. cxi.

Quid est ꝙ cane & capella sacerdotem adeo abstinere uoluerunt, ut non modo attingere, sed ne appellare quidē liceret? An ꝙ capram quasi luxuriosam atq; olidam abhorrerent. An ꝙ tanquam morbidam timerent. Videtur enim præter cætera animalia comitiali morbo tentari, & qui gustarint, aut attigerint, huius morbi aliquid inurere. Huius rei causam assignant poros angustos, quibus clausis etiam spiritus sæpissime includitur. quod arguit uocis tenuitas. quicunq; enim hoc morbi genere tentantur, similē capellæ uocem edunt. Canis uero est minus quidem luxuriosus ac foetidus, quāquā sunt qui dicūt ne canem quidē in Atheniēsium arcem admitti fas esse, nec Delum insulā attingere ꝙ in propatulo & passim coeat, qua in re aliorū

animaliū dissimilis sit. Nam boues, equi, sues, non in pro-
patulo ineunt. Sed ueram causam penitus ignorant. Canis
enim templis omnibus idcirco arcetur, q pugnax est ani-
mal, & in primis ferox, ut tutū supplicibus perfugiū præ-
beant. Verisimile igitur est Iouis Sacerdotem tanquā ani-
matā & sacrā quandam effigiem ac simulacrum, ad quod
omnibus tanquam ad aram cōfugere liceat, egenis ac sup
plicibus repositū esse, unde nec deterreri, nec arceri om-
nino possint. Quocirca in ipso ianuæ uestibulo ac limine
eidem posita erat lectica. Qui uero pedibus sacerdotis se
puoluisset, eo die ab omnibus plagis ac pœna tutus erat.
Qui si prius uinctus fuisset, ac ad eū accessisset, e uestigio
soluebatur. Vincula uero non per ianuam, sed per tectum
sublata foras abiiciebant. Erat igitur inutile si cum sacer-
dos adeo se mitem & humanum exhiberet, canis pro tem
plo sedens supplices oblatrando propelleret, etsi ueteres
hoc animal omnino purum esse putauerunt. Cœlestium
enim deorum nulli prorsus consecratus est canis, sed Pro-
serpinæ cœna demissus in Triuia piaculi locum obtinet.
Lacedæmone uero deorū omniū crudelissimo Marti ca
tulos cædunt. Apud Bœotios autē publice piaculum est,
cane in duas partes dissecto per medium exire. Latini uero
Lupercalibus mense februario canem immolant. Quare
alienum non est, qui supremum & purissimum deorum
omniū uenerādum sibi desumpserunt, eos quo familiarē
ac domesticū habeant, canem prohibere. cxii.

Cur hederam flamen Dialis si attigisset piaculum com-
misisset, nec iter ea facere poterat ubi umbraculum aut
arbutum desuper prominerer? An hoc simile ei est quod

Chenix . eis mensura . ferum enh. adagium innuit . s. in erba no ee cibu secta du

dicitur, de curru non esse, Choenici non insidere, scopam non transcendere. Non quo hæc Pythagorici uitent aut metuant, sed ꝙ per hæc ab aliis deterreant. Nam ꝙ sub uitem ingredi prohibent, ad uinũ referebant, ꝙ sacerdoti ebrium fieri nefas esset. Temulentis enim uinum super caput est, & deprimuntur omnes ebrii & humiles fiunt, cum hanc ipsam uoluptatem uincere oporteat, nõ ab ea uinci. Hederam uero tanquã sterilem & hominibus inutilem, & propter fragilitatem adminiculo alterius semper egentẽ, umbra solum ac uiriditate oculos capientem, non temere in ædibus ali atq; innasci permiserunt. Quippe quæ plantas complexa maxime noceret, nec solo extirpari facile possit. Quo fit ut cœlestium templis penitus amoueatur, nec in æde Iunonis Athenis, ac Thebis in æde Veneris quisquã facile hederam uideat. Nocturnis uero sacris & bacchanalibus adest. An & hoc quoq; mysticũ quoddã signũ erat, ut a Thiasis ac reliquis debacchationibus abstinerent. Nam quæ bacchicis furoribus mulieres correptæ fuerint, ad hederam statim ferũtur, & abreptam manibus diuellunt, dentibus lacerant, ut non omnino incredibilia dicere uideantur, qui asserũt hederam ꝙ spiritum habeat quo mẽtes in furorem concitet, & loco moueat, ebrietatem absq; uino inducere, & hilares eos reddere, qui in furorem procliues fuerint. cxiii.

Cur iis sacerdotibus nec magistratum capere nec petere permittebatur, & tamen lictore utuntur & sella curuli ob honoris causam & consolationem, quo minus ægre ferrent, si a magistratibus arcerẽtur. An ꝙ in nonnullis Græciæ ciuitatibus sacerdotii dignitas regiæ maiestati par

habebatur, nō uulgares aut ignobiles homines sacerdotes declarabantur. An illud magis, ꝙ cum certum esset & statutū tempus sacrificii, Regum uero operā & actiones incertæ ac minime præfinitæ, fieri non poterat, ut cum in idem sæpenumero tēpus inciderent, idem utriq; adesset, sed utrisq; urgētibus sępe oportebat ut altero relicto, nūc deos coleret, nūc ciuibus noceret. Qui cum in hominum magistratibus nō minus necessitatis quam licentiæ inesse animaduerterēt, & magistratum populi (ut Hippocrates ait) medicum tristitiam cernere, tristitiam attingere, & in alienis malis propriū dolorem percipere, nefas esse putauerunt diis rem diuinā facere, & primitias, & ciuium cruciatus quotidie uersantem, interdum etiam propinquorū & cognatorum, quod Bruto accidit. cxiiii.

Qui sunt quos Epidauri & Conipedes & Artynos appellant? Centum enim & octoginta rempub. administrabant, ex quibus senatores deligebant, quos Artynos appellabant, plebs autem magna ex parte in agro agebat. Vocabantur autem Conipedes a pedibus ut coniicere datur puluerulentis, & ob id quum ad urbem accederent, facile agniti. cxv.

Quamnam Onobatim apud Cumæos fuisse dicemus? Siqua in adulterio mulier deprehensa fuisset, hāc in forū deductam & saxo impositam spectandam omnibus proponebant. Inde super asino collocatam, & circa urbem perueciam, in eundem locum restitui oportebat. Ex illo infamia notatam Onobatim appellandam censuerunt, & ab eo tempore lapidem tanquam impurum ac detestabilem uitabāt. Erat apud illos quoq; magistratus, Phylactū

appellabant, quem qui optineret, reliquum quidem tempus carcerem seruabat, nostumo autē conuentu in Senatū ueniens reges manu apprehensos e curia educebat. Quos tandiu detinebat, donec de eorū imperio senatus occulte sententiā tulisset suffragiis, an iuste facerēt uel nō. cxvi.

Qui sūt quos Cnidii Amnemones appellāt, & qui Aphester apud eosdem dicitur? Sexaginta delectis uiris ex optimatibus quasi procuratoribus utebantur, ad quos de maximis rebus referebant. Dicebantur autem Amnemones, ut coniectura percipi potest, quia ad disquisitionē non adducebantur, nisi forte quia multum memoria ualerent, & multa meminissent. Qui autem sententias rogabat Aphester dicebatur. cxvii.

Quid apud Solos Hypeccaustria Palladi sacrificantem sic uocant? Quod multa sacra & mysteria ad auertendū mala faciat. cxviii.

Qui sunt apud Arcades & Laconas Chresti? Lacedæmonii facta Tegeatibus pace foedere icto communem apud Alpheum columnā statuerūt in qua cum alia multa, tum illud in primis scriptum erat. Messenios ex agro eiicerent, nec Chrestos facere liceret. Aristoteles igitur hoc exponens, his uerbis hoc significari dicit, non occidere auxilii gratia siqui Tegeatæ Lacedæmoniis studerent. cxix.

Quis apud Opontios Crithologus? Pleriq; Græcorū ciuibus primitias offerētibus i uetustissimis sacrificiis hor deo uti solebant. Magistratū igitur qui huiusmodi sacrificiis preærat, & primitias colligebat, crithologū nominabant. Duo autē erāt apud eos sacerdotes, quorum alter deorum, alter dæmonū sacrificia curabat. cxx.

Gentiliū sacra

Quæ sunt Ploiades Nubes? imbriferas maxime, quæq; arcũ ferrent, Ploiadas nominabãt, quemadmodũ Theophrastus in quarto Meteororũ ad uerbum scripsit. Nã & Ploiades ipsæ nubes & quæ constãt. Immobiles autem & coloribus obalbæ ostendunt differentiam quandã materiæ quæ neq; in aquã, neq; in uentũ redacta sit. cxxi.

Quis est apud Bœotios Platychæta? Qui aut domũ uicinam, aut agrũ habuissent, æolice sic uocabãt, quasi prope habentes. Apponam autem uerbum unum ex Thesmophylacia lege, cum plura sint. cxxii.

Quis est apud Delphos Osioter, & quare mẽsium quendam Bysium uocant? Osiotera quidem eum uocant qui hostiam immolat, cũ sacer declaratus est. Quinq; autem sacri sunt per omnẽ uitã, hi autem multa una cũ prophetis agunt. Hi simul in iisdẽ sacris operantur. Quippe qui a Deucalione originẽ ducere se arbitrantur. Bysius autẽ ut multi putant, physius est. Multa enim tunc temporis nascuntur & germinant. Verum non ita est. non enim loco φ τῶ β. utuntur Delphi, sicut Macedones βίλιππον, & βαλακρόν, & βερονίκην dicentes, sed loco π. nam τὸ πατεῖν, βατεῖν, & τὸ πικρὸν βικρὸν plane dicunt. Est igitur Physius Bysius, in quo deum interrogant. Nam subintelligere patriũ est. hoc enim mense oraculũ edebatur. Septimum quoq; huius diem Apollinis habent natalem, & πολύφθονον appellant, non q ea die φθοῖς, id est liba seu placentas coquerent, sed q multi ad oraculum accederent, multis oracula ederẽtur, nuperrime. n. oracula singulis mẽsibus rogãtibus concessa sunt, ac remissa. An semel omnino Pythia hoc ipso die in anno respõdebat. Sic enim Callisthenes &

Sacerdos Apollinis

Anaxandrides ſcriptum reliquerunt. cxxiii.

Quid eſt Phyximelum? Planta quædam eſt humilis ac parua, cuius ſurculos pecora appetētia cōminuūt, ac uiolant, & quo minus creſcant impediūt. Hæc ubi eo magnitudinis excreuit, ut ei noceri non poſſit, Phyximelum dicitur. Teſtis eſt Aeſchylus. cxxiiii.

Qui ſunt Apoſphlendoneti? Corcyrā inſulam Eretrienſes tenebant, quo Charicrates cum claſſe Corintho profectus prælio commiſſo Eretrienſes ſuperauit, illi ſtatim naues conſcendentes domum renauigauerunt. Quod cum ciues præſenſiſſent deſcendere conātes fundis propulſarunt, deniqꝫ cū nec uerbis perſuadere, nec multos & inexorabiles cogere potuiſſent, Thraciam tenuerunt agro ibi occupato, quem Methonem Orpheo progenitum quondam habitaſſe memoriæ proditum eſt. Vrbem quidem Methonam nominarunt, ipſi uero ab accolis Apoſphlendoneti uocitati ſunt. cxxv.

Quænam eſt apud Delphos Charila? Tres agūt Delphi Ennaeteridas & deinceps. Quarum unam Stepterium uocant, alteram Heroidem, tertiā Charilam. Stepteriū quidem eius pugnæ imitatio uidetur eſſe, quam deus aduerſus Pythonem pugnaſſe dicitur. Hūc enim poſt pugnam uſqꝫ ad Tempe inſectatus fuiſſe dicitur. Sūt enim qui deū metu fugiſſe dicant, qui mihi expiandi uidentur. Alii Pythonem ſaucium ac fugientem in eam quam nunc ſacram uiam dicimus, priuſquā Apollo eū cōſecutus eſſet occubuiſſe, ita ſepultū a filio cui nomen Capra fuerat, ab Apolline inuentum. Harum omnium rerum aut ſimilium Stepteriū imitatio quædam eſt. Herois autē arcanā quandā

continet rationem Thyiadibus non incognitam,& tamen ex his quæ aguntur Semeles Anagogen esse facile quiuis coniicere ualeat. De Charila uero huiusmodi quædam fabulantur. Fames ex siccitate Delphos inuasit, quare cum liberis & uxoribus ad regias fores accedere & supplicare cogebantur, qui farinam & chedropas nobilioribus (non enim omnibus suppetebat) in summa inopia distribuebat. Sed cum puella parentibus orba supplex uenisset, & farinam rogasset, calceo malā cecidit, & in hos abiecit. Puella inops ac pauper, sed generoso animo prædita, cum inde sese proripuisset, ac zonam dissoluisset, se suspendit. Inualescente in dies fame, & superuenientibus morbis, Pythia regi oraculum petēti respondit, Charilam uirginem quæ sibi mortem cōsciuisset, placari oportere. Vix tandem reperta huius nominis ratione sacrificium quoddam piaculo mixtū peregerunt, quod nunc quoque est nonum post annū, quibus annis peragūt. Præsidet enim rex, farinamque & chedropas omnibus impertit & ciuibus & externis. Portatur Charilæ puerilis statua, sed ubi omnes farinam acceperunt, rex effigiem calceo cædit, Thyiadum uero antistes in abruptum quendam locum simulacrū defert, ibique fune ad collū alligato defodiūt, ubi Charilam quæ zona se suspenderat, ante humauerunt. cxxvi.

i. ingena

Quænam est apud Aenianas caro emendicata? Complures sunt Aenianarum commigrationes. Primum quidem campum Dotium coluerunt, inde a Lapithis expulsi ad Aethicas primo agri Molossi, quam Arauam uocant, se contulerūt, ex quo Parauæ dicti sunt. Deinde Cirrhā occupauerunt, & ex eo loco rege Oenoclo depulso Apolli-

nis iussu in agrum circa Inachum descenderunt, quē Inachienses & Achæi tum habebant. Oraculo autem edito, si in agro eos recepissent, fore ut ueteres incolæ pellerentur, noui autē si a uolentibus accepissent, agrū retinerent, Temo uir inter Aenianas sapiens sumpta pera, mendici habitu ad Inachienses uenit, ubi cum per risum & contumeliam rex petenti cespitem dedisset, in peram coniecit, & quasi eo contentus statim e conspectu abiit, nec amplius quicq̄ petiit. Maiores natu admirati & oraculum recordati, cū regem adiisset hominē non cōtemnendū, nec prodendum esse dixerunt. Quod cū sensisset Temo fugā arripuit, & Apollinē precatus cū hecatombam uouisset, effugit. Ex illo conserunt pugnā Reges, cumq̄ Inachiensium regem Hyperochum Aenianū rex Phemius una cū cane in se impetum facere animaduertisset, dixit illum iniuste facere, qui secundū pugnatorē & alterum hostem substitueret. Abigente autem canem Hyperocho, seq̄ ac hostē euertente, lapide ictus a Phemio est interfectus. Agro recepto Inachiensibus una cum Achiuis eiectis lapidē illū quidem tanquā sacrum colunt, & uictimæ adipe inuolutum uenerātur, & ei tanquā deo immolant. Apollini uero diuinam rem facientes, & Hecatombam ex uoto reddentes, bouis immolatæ partem rite exceptā Temonis posteris tribuunt, & emendicatam carnem appellant. cxxvii.

Qui sunt apud Ithacesios Coliadæ? quis est Phagilus? Vlyssi procis interfectis, eoꝝ necessarii bellū suscitauerūt. Accersitus autē ab utrisq̄ & arbiter adhibitus Neoptolemus sententiam tulit, ut Cephallenia, Zacyntho, & Ithaca cædis nomine Vlysses decederet. Procorū uero socii ac

familiares pro iniuriis quas in domum intulerant, Vlyssi quotãnis multæ nomine aliquid penderet. Vlysses igitur in Italiam concessit, multã uero ut liberis suis Ithacenses redderent, iureiurando ac religione astringendos putauit. Erat auté farina, uinũ, cæra, oleũ, sal, uictimæ grandiores Phagilorũ. Phagilum auté agnũ esse dicit Aristoteles. Sed Eumæũ manumissũ Telemachus ciuitate donauit, a quo Coliadarũ familia, sicut a Philetio Bucoliarũ. cxxviii.

Quis est apud Locros Ligneus canis? Physcii Amphictyonis filius fuit Locrus, ex eo & Cabya Locrus nascitur, qui cũ patre orta discordia multis ciuiũ acceptis, de sedibus Apollinem cõsuluit. Oraculo edito ut ibi urbẽ cõderet, ubi canis eũ ligneus momordisset, in alterũ maris littus transgressus spinã calcauit. Ea plaga uexatus cõplures ibi dies cõmoratus est, quibus percepto loco, urbes cõdidit Physcos, Hyanthiam, & alias omnes quas Locri Ozolæ coluerũt. Ozolas auté Locros, alii a Nesso, alii a Pythone serpente uocatos dicunt, quod ad Locrensium littus eiecti in eorũ agro putruerunt. Nõnulli auté homines pellibus caprinis & hircinis indutos, & plerũque inter greges & ouilia conuersantes olidos fieri, & ob eam rem quod Locri pastores sint, Ozolas appellatos putant. Alii cõtra quod ager floribus abundet, ob odoris bonitatem nomen inditũ arbitrantur. Hanc opinionem tuetur Archytas Amphisseus, scripsit enim in hunc modũ. Botryonum sertis redimitã, unguenta redolentem, macynam amabilem. cxxix.

Quid est quod a Megarensibus Aphabroma dicitur? Nisus a quo Nisæa appellata est, cum regnum obtineret, Abrotam Oechesti filiã ex Bœotia uxorẽ duxit, quæ cum

Megarei soror esset, singulari prudẽtia ac modestia prædita erat. Mortuã deinde Megarenses sponte luxerunt, & Nisus immortalẽ uxoris memoriam efficere uolens, iussit ossa ferre, quam illa uestem ferre consueuerat, & uestem Aphabroma ꝑpter illã appellauit. Videtur autẽ mulieris gloriæ & deus fauisse. Nam cũ Megarenses mulieres ueste mutare instituerent, oraculo sæpe prohibuit. cxxx.

Quid est ꝙ Doryxenus Megarensis ager antiquitus per uicos colebatur? Ciuitate in quinq; partes distributa, alii enim Haræi dicebãtur, alii Piræi, Megarẽses alii, alii Cynosuræi, Tripodiscæi deniq;, partim agrum tuebantur. Sed Corinthii cum inter eos bellum excitassent, semper enim Megaram subigere studuerũt, tum leniter & cognatum, ut ita dicam, bellum inter se gerebant. Agricolas enĩ nemo prorsus uiolabat, & si quis captus esset, certo se precio redimebat, quo accepto statim dimittebant. Nã ante nihil exigebant, sed qui hominem cepisset, domum deductum & comiter acceptum domum remittebat. Qui ergo quo se redimeret, preciũ retulisset laudabatur, & eius qui recepisset amicitiã perpetuo colebat, & ex captiuo Doryxenus hoc est bello amicus atq; hospes factus appellabatur. Qui uero nihil retulisset, & hostem fefellisset, non solũ apud hostes, sed apud ciues quoq; ut perfidus & iniustus & infamis erat. cxxxi.

Quænam est Palintocia? Megarenses Theagene tyranno eiecto parum diu in administranda repub. modestos se & temperatos præstiterunt. Inde multam, ut ait Plato, & intemperantem libertatem popularibus ipsis propinantibus penitus corrupti, cum cæteris in rebus in locupletes

& copiosos insolenter se gerere cœperunt, tum uero eorũ domos inuadentes homines pauperes splendide & effuse conuiuari ac cœnare uolebant, idq; si negaretur omni uiolentia & petulantia utebãtur. Deniq; facto plebiscito usuras a creditoribus quas antea soluissent, reposcebant, idq; Palintociam appellauerunt. cxxxii.

Quænam est Anthedon, de qua Pythias dicit, Bibe uini fæcem, quoniam non Anthedonem habitas? nam quæ in Boeotia est, uino non abundat. Calabriam Irenen antiquitus nominabant a muliere quæ Irene dicebatur, quam ex Neptuno & Melantia Alphei filia natam fuisse fabulantur. Inde cum Anthes & Hyperes ibidem consedissent, Anthedoniam & Hypeream insulam uocauerunt. Oraculum uero hoc modo se habebat, ut dicit Aristoteles. Bibe uinum fæculentum, quoniam non Anthedonẽ habitas, nec sacram Hyperam, quoniam & fæcem uini bibisses. hæc Aristoteles. Mnasigeton autem dicit Hyperæ fratrẽ Anthon infantem adhuc periisse. Hyperam autem cum diu fratrem quæsisset errantem ad Acastum seu Adrastũ Pheras uenisse, ubi casu Anthos uinũ seruiẽs propinabat. Vbi cœnati sunt, puerũ fratri poculum porrigentẽ agnouisse, ac dixisse fertur, Bibe uinum fæculentum, quoniam non Anthedonem habitas. cxxxiii.

Quis est qui apud Prienem iuxta quæcum dicitur Scotos? Samii & Prienenses bellum inter se gerentes mediocribus mutuo se damnis afficiebant, magno prælio commisso mille Samios Prienenses occiderunt. Septimo post anno cum Milesiis ad quæcum quæ dicitur congressi, optimos ciuium ac primos uno prælio amiserunt. Quo

tempore Bias ille sapiens Samum a Prienensibus cum legatione missus magnā gloriam est adeptus. Ex illo Prienensium mulieres post eam calamitatem tristem sane ac miserabilem imprecatione ac iureiurādo maximis de rebus usæ sunt, cum testarentur ac dicerēt. Apud quærcum tenebræ, ꝙ filios & patres, ac uiros eo in loco ab hostibus concisos amisissent. cxxxiiii.

Qui sunt apud Cretenses qui Catacautæ dicuntur? Tyrrhenos ferunt, cum Atheniensium filias & uxores ex Braurone rapuissent, quo tempore scilicet Lemnum & Imbrū incolebant, postea eiectos in agrum Laconicū peruenisse, & tandiu cum indigenis mulieribus consuetudinem habuisse, quoad liberos suscepissent. Calumniis deinde ac suspitionibus Laconicā rursus relinquere coactos in Cretam cum liberis & uxoribus traiecisse. Ibi bellum cum his qui tunc temporis Cretam tenebant gerentes multos qui in prælio mortem oppetiissent insepultos reliquisse, primo quidem ꝙ propter bellum & periculum socios per otium humare non poterant, deinde fugientes cadauera iam corrupta & marcida attingere cœpisse. Polin igitur quem ducem secuti fuerant honores quosdam & immunitates excogitasse, partim deoꝝ sacerdotibus attribuisse, partim qui mortuos sepelissent, & diis terrestribus hoc est manibus consecrasse, nequando auferrentur, & perpetuo permanerent. Postea cum fratre sortitum, & alios sacerdotes appellatos fuisse, alios Catacautas, & separatim suis legibus uti. Esse autem illis una cū cæteris quæ humaniter concessa sunt earum iniuriarum licentiam, quibus cæteri Cretenses uti cōsueuerunt, cū furtim res suas inter se agūt,

feruntq;. Illos uero nulla iniuria afficere, nihil furari, nihil deniq; auferre. cxxxv.

Quod est apud Chalcidenses puerorum sepulcrum? Cothus & Arclus Xuthi pueri in Euboeam habitatum cōcesserunt, quo tempore Aeoles insulam maiore ex parte obtinebant. Editum uero antea Cotho oraculum fuerat, bene successurum, & hostes superaturum, si agrum coemisset. Cum paucis igitur descendens incidit in pueros qui forte iuxta mare colludebant, quibuscū & ipse comiter ludere aggressus multos ludos pueris ignotos ostēdit. Quod ubi auide accipere uelle intellexit, haud aliter traditurum se dixit, nisi aliquid terræ prius ab ipsis accepisset, illi e uestigio sublatam dederunt, & acceptis ludis abierunt. Aeoles re cognita cum hostium classem aduentare intelligerent, ira & dolore perturbati pueros interfecerunt. Sepulti uero sunt in uia quæ ad Euripum ex urbe ducit, quem locum postea Sepulcrum puerorum uocauerunt. cxxxvi.

Quis est Mixarchageua apud Argiuos? Quiue sunt Elasii? Mixarchageuam Castorē uocant, & apud se humatū arbitrantur. Pollucem uero tanquā unum cœlestium uenerantur. Eos autem qui comitialem morbum auertere putantur Elasias nominant, eosq; ex Alexia Amphiarai filia progenitos fuisse autumant. cxxxvii.

Quid est q apud Argiuos Encnisma dicitur? Qui familiarium aut cognatorum quēpiam amiserunt, mos est ut statim post luctum Apollini sacrificent, sic & trigesimo post die Mercurio. Nam ut a terra mortuorum cadauera, sic animos a Mercurio suscipi putant. Apollinis autem sacerdoti hordeum dantes carnem pro eodem accipiūt,

ignemq; quasi pollutũ extinguẽtes, & rursus ab aliis accẽdentes carnẽ coquunt, & Encnisma appellant. cxxxviii.

Quid est Alastor, Aliterius, Palamnæus? Non enim illis credendum est, Aliterios uocari qui in fame molentem obseruantes farinam diripiunt. Verum is Alastor uocitatur, qui ea egit quæ neq; facile obliterari possunt, & diuturna omnium memoria celebrantur. Aliterius autem is est, quẽ siquis uitare ac fugere potest propter improbitatẽ, bene actum secum existimare debet. Hæc, inquit Socrates, in æreis pellibus conscripserunt. cxxxix.

Quam habent sententiam, eos qui in Cassiopæam bouẽ abigant ex Aeno, a uirginibus comitantibus ad ipsos usq; fines continenter audire, Nunquam redibitis in patriam terram? Aenianes a Lapithis sedibus expulsi Aethaciam primo, deinde Molossidem, & Cassiopæam incoluerunt, ubi nihil boni ex agro nacti, malis cõtra usi uicinis, in agrũ Cirrheum transierunt, Onoclum regem secuti. Ibiq; magna siccicitate & magnis squalloribus excepti, oraculo ut fertur quum lapidibus Onoclum obruissent, rursus uagi post longum errorem in eum agrum peruenerunt, quem bonum & fertilissimum nunc habent. Quo fit, ut merito exoptent, in antiquam patriam nõ redire, sed illic beatissime ac diutissime permanere. cxl.

Cur apud Rhodios præconi Ocridionis templũ ingredi non licet? An q; Ochimus filiam Cydippen Ocridioni collocauit. Cercaphus autẽ frater Ochimi puellam amans præconi persuasit (moris enim fuerat ut sponsæ per præconem accerserentur) cum Cydippen accepisset eam ad se deduceret. quo facto Cercaphus puellã habens aufugit.

Qui postea

Qui postea cũ frater ad senectutẽ peruenisset, reuertitur. Mansit autẽ Rhodiis cõsuetudo, ne præco Ocridionis tẽ plũ ĩgrederetᷓ ob iniuriæ ac flagitii illius memoriã. cxli.

Quid est ꝙ Tibicini apud Tenedum in ædem Tenæ intrare non licet, nec in tẽplo Achillis mentionẽ facere? An ꝙ nouerca Tenẽ insimulante ꝙ ei stuprũ inferre uoluisset, Molpus Tibicen falsum aduersus eũ testimonium dixit. Quamobrem Tenæ accidit cũ sorore Tenedum fugeret. Achilli autem ferunt matrem Thetim magnopere interdixisse Tenem ne interficeret, ꝙ is ab Apolline uehementer coleretur. Vni etiam ex seruis imperasse, ut diligenter attenderet, & Achillem moneret ne forte per imprudentiam Tenẽ occideret. Sed cum Tenedum Achilles popularetur, & sororem Tenis forma captus insectaretur, Tenes obuiam factus & sororẽ defendere conatus ab Achille interfectus est. Achilles Tenẽ a se interfectũ animaduertẽs, seruum quidẽ ꝙ ab eo monitus non fuisset, occidit. Tenẽ uero ubi nũc templũ est, sepeliuit. Ex eo nec Tibicẽ illud ingreditur, nec Achilles in eo nominatur. cxlii.

Quis est apud Epidamnios Polites? Epidamnii Illyricorum uicini ciues suos qui cum Illyricis consuetudinem haberent, improbos fieri animaduerterũt, & res nouas ueriti ad res contrahendas ac permutandas unum quotannis potissimũ delegerũt, quẽ maxime probarent. Is ad Barbaros accedens forũ ciuibus suis & contrahendi rationem præscribebat. Et ex eo Polites est appellatus. cxliii.

Quod est in Thracia Aræni littus? Andrii & Chalcidenses habitandi causa in Thraciã profecti Sanẽ urbẽ proditione cõmuniter occuparunt, sed cũ Barbaros Acanthũ

reliquisse accepissent, duos speculatores ad urbē miserūt. qui cū eo uenissent, & Acanthios relicta urbe fugam animaduertissent arripuisse, Chalcidensis quidem speculator praecucurrit, quasi urbē Chalcidēsibus praeoccupaturus. Andrius uero relictus hastā cōiecit, quae cū portae inhaesisset, Andriorum pueris urbem se hasta praecepisse exclamauit. Inde orta dissensione, sine bello inter se cōuenerūt ut Erythraeis, Samiis, & Pariis omnibus de rebus arbitris uterent. Cūq; Erythraei & Samii suffragiis suis rem Andriis adiudicassent, Parii cōtra pro Chalcidensibus sententiam dedissent, quibusdam se circa eum locū imprecationibus deuouerunt, si aut ipsi Pariis uxorem dedissent, aut ab illis accepissent. & ob eam rem Araeni littus appellauerunt, cū Dracontis antea diceretur. cxliiii.

Quid est q Cerealibus Eretriensiū mulieres non ad ignē sed ad solem carnem concoquunt, & Calligeniam nō uocant? An q ita cecidit, ut captiuae quas ex Troia Agamemnon abduxit, hoc in loco Cerealia facerent, cumq; inopinato nauigandi tempus extitisset, imperfecto sacrificio discesserunt. cxlv.

Qui sūt Aïnautae apud Milesios? Damasenore & Thoante, tyrannis exactis, sodalitates duae urbem optinuerunt, harū altera Plutis, altera Cheromacha dicebatur. Sed cū potentes dominarentur, & sodalitatis suae res asciuissent, conscēsis nauibus procul a terra pgressi maximis de rebus consultabant, & ob eā rē Aïnautae appellati sunt. cxlvi.

Quid est q Chalcidenses locū circa Pyrsophiū ἀκμαίων λέσχην, id est uigentium & uiribus ualentium stationem uocant? Nauplium ferunt ab Achiuis insectatum suppli-

cem ad Chalcidenses cōfugisse, ibiq; partim crimina purgasse, partim recriminando Achiuis obiecisse. Chalcidenses igitur Naupliū nullo modo dedituri uidebant̄, sed ueriti ne dolo interficeretur, præsidiū ei dederūt adolescentes ætate ac uiribus uigentes, & eos ibi collocauerunt, ubi & una uersarentur, & Nauplium asseruarent. cxlvii.

Quis est benefactori bouem immolans? Nauis piratica circa Ithacesiam in anchoris stabat, in qua cum fictilibus ac pice senex quidam erat. Huc igitur cum forte portitor Ithacensis, nomine Pyrrhias, oculos attentius cōuertisset, & senē liberauit, nihil quidē postulās, sed ab eo persuasus, misericordiaq; commotus, & hortatu senis de fictilibus quæ ibi iacebāt pauca quædam sumpsit. Postea cū prædones abscessissent, securus iam senex Pyrrhiam fictilibus admouit, in quibus magnam uim auri pice admixti ostendit, ita ut repente diues factus Pyrrhias cum cæteris in rebus senē optime tractasset, tum illud adiunxit, ut ei bouē immolaret. Ex eo res in prouerbium uenit, benefactori bouem extra Pyrrhiam immolasse neminem. cxlviii.

Quid ita morem hunc habent Botti..orum puellæ saltātes, ut dicāt eamus Athenas? Cretas ferunt, cū uouissent hominū primitias Delphos misisse, eos autem qui missi essent, ubi nullā facultatem aut copiā uidissent, inde profectos primū Iapygiā incoluisse, deinde mixtis Atheniensibus hūc in Thracia quē nunc habēt locū occupasse. Non enim uerisimile Minoē Atheniēsiū iuuenes tributi nomine quotannis ad se missos occidisse, sed in ministerio potius & seruitio habere maluisse. Ex his igit̄ nati quidam, & Cretēses habiti, Delphos missi sūt. Ex quo Bottieorū filiæ

generis sui memoriā colentes diebus festis canebant, eamus Athenas. cxlix.

Quid est q̄ Eleorum mulieres Dionysium celebrantes precātur, ut bouino pede ad se ueniat? Hymnus enim hoc modo se habet. Veni heros Dionysie maritimū ad templū castū, cū gratiis bouino pede sacrificans. Inde bis inferunt, Digne taure. An quia Bougenam appellant, & taurū nōnulli hunc deū. An magnū pedem bouinū intelligunt, quemadmodū poeta βοῶπιν magnos habētem oculos, & βουγάϊον magna iactātē. An magis quia bouis pes innoxius est. Cornigerum autem deum sic rogant ut lenis lætusq̄ ueniat. An q̄ aratri ac sementis principem hunc ipsum deum & inuentorem fuisse putant. cl.

Quid est q̄ Tanagræi ante urbē Achilleū habent locū sic appellatū. Inimicitias enī magis cū ea urbe exercuisse dicitur Achilles quā amicitiam. Quippe qui & Pœmandri matrē Stratonicen rapuerat, & Ephippi filiū Acestora occidisset. Pœmandrus igitur pater Ephippi cum ager Tanagricus etiā per uicos habitaretur, apud Stephontem, id loci nomen est, q̄ cum Achiuis in expeditionē ire noluisset, ab illis circumsessus nocte locū illū deseruit, & Pœmandriam cōmuniuit. Polycritus autem architectus cum adesset, & opus floccifaceret, atq̄ irrideret, fossam trāscēdit. Iratus Pœmādrus ingens in illū saxum coniecit, quod forte ibidē occultatū Nyctèliis tēplis iampridem incumbebat, hoc reuulsum per imprudentiā Pœmandrus coniecit, & Polycritū quidē assequi nō potuit, Leucippū uero filiū interfecit. Oportebat igitur domesticū ex agro Bœotio lege discedere, & supplicem ad alios migrare. Id autē

facile non erat, ꝙ in agrum Tanagricũ Achiui irruptionẽ fecerant. Misit igitur Ephippum filiũ qui Achillem rogaret, a quo persuasus & illũ inducit, & Tlepolemũ Herculis filium, & Peneleum Hippalemi, omnes sibi sanguine coniunctos. A quibus Pœmandrus Chalcidem emissus, & ab Elephenore cædis crimine expiatus, homines honore affecit, & lucos omnibus consecrauit, quorum qui Achilli dicatus est, nomen seruauit. cli.

Qui sunt apud Bœotios Psoloes, quiꝗ Aeoleæ? Minyi cuiusdam filias Leucippam, Arsinoẽ, & Alcathoen furore percitas carnibus humanis uesci concupisse, & de filiis inter se sortitas esse, Leucippam ꝙ ei sorte cecidisset Hipassum filium laniandum exhibuisse, & illarum uiros ꝙ lugubri ueste uterẽtur præ dolore ac luctu, Psoloes Aeoleas Oeonolias appellatos fuisse ferũt. Hodie quoꝗ eiusdem gentis omnes mulieres eodẽ nomine appellãt, & quotannis festis diebus quæ Agrionia dicuntur, a Dionysii sacerdote stricto gladio fugantur, & si quam cõsecutus est, interficere licet. Nostra quidem memoria Zoilus sacerdos mulierem occidit, quod tamen infelix ac triste ipsi accidit. Nam Zoilus ex leui sane ulcere cum in morbum incidisset diuturna tabe consumptus est. Orchomeni uero publicis damnis ac damnationibus affecti sacerdotium ab ea familia ad eum transtulerunt, quem ex omnibus optimũ delegissent. clii.

Cur eos qui spõte Lycæũ ingrediunt lapidibus obruũt Arcades, qui si per ignorãtiam intrauerint ad Eleutheras eos mittunt? An ꝙ quasi absoluti libertatẽ adepti uiderentur, hæc ratio fidem habuit, & tale est ad Eleutheras, ac si

in locum curæ uacuum,& illud uenies in libentis solū. An fabulæ potius credendum est. Soli enim Lycaonis liberi Eleuther & Lebeadus sceleris in Iouē paterni expertes fuerunt, & in Bœotiā aufugerunt. Lebadenses autē iisdē legibus, & eodē iure atq; Arcades utunt. Eos igitur ad Eleutheras mittunt qui Iouis adyta ignorantes intrauerint. An illud probabilius quod Architimus dicit. Arcadicis festi sunt dies,quosdā per inscitiā īgressos ab Arcadibus Phliasiis traditos fuisse,a Phliasiis deinde Megarēsibus. A quibus porro cū Thebas deueherent, imbre ac tonitribus & aliis tēpestatibus oppressos ac detentos fuisse. hinc locū nōnulli Eleutheras appellatum fuisse dicunt. Quod autē dicitur ab eo qui Lycæū ingressus fuerit umbram nō cadere,licet falsum,tamen magnopere creditum est. An q aer ingredientibus in nubem conuersus obducitur. An q templū ingressus omnibus modis excruciatus morte multetur, mortuorum uero animas Pythagorici,neq; umbrā facere, neq; cōniuere. An illud potius q sol quidem umbram facit, solem autem aufert nomen Embantis, & hoc obscure intelligentes dicant. Ceruus enim Embas dicitur. Quapropter Cantharionem Arcadem q is ad Eleos cum Arcadibus bellum gerentes profugisset, & cum præda Abatum traiecisset, composito postea bello cum Spartā profugisset, Lacedæmonii Arcadibus reddiderunt edito oraculo,ut ceruum redderent. cliii.

Quemnam in Tanagra Eunostū heroem fuisse dicemus, quidue causæ esse quāobrem mulieres eius lucū nō ingrediuntur? Eunostus Eliei Cephisti & Sciadis filius fuit,cui nomen inditum ab Eunoste nympha est,a qua educatum

ferũt. Speciosus igitur ac iustus non minus ex modestia & seueritate laudis tulit. Hũc ab Ochna Coloni filia & propinqua sua amatũ fuisse ferunt. Sed cum eius libidinẽ conuitio retudisset, remq; ad fratres deferre statuisset, mulier occupauit, & fratres Ochemũ, Leonem, Bucolum ad Eunosti necem cõcitauerat, q eum sibi per uim stuprum intulisse insimulauerat. Illi cum sorori fidem adhibuissent, adolescentem insidiis de medio sustulerunt. Quo facto Elieus illos in carcerẽ coniecit. Ochna poenitẽtia ducta, & uehementer perturbata, simul & dolore, quem ex amore capiebat, liberari cupiens, simul fratrũ misericordia cõmota, rem omnem ut gesta fuerat, Elieo indicauit, quã e uestigio Elieus ad Colonũ detulit. Eius iudicio ac sententia fratres liberati sunt, Ochna uero seipsam præcipitem dedit, ut Myrtis Anthedonia canticorum poetria scriptũ reliquit. Eunosti uero templum & lucus mulieribus adeo inaccessus fuit, ut cum sæpenumero terræmotus, aut siccitates, aut imbres, aliæ deniq; tempestates ingruissent, Tanagræi accurate ac diligenter exquirerent, nunquid mulier clanculum aut per imprudentiam templo appropinquasset. Quãquam nõnullos dicere constat, inter quos est Cledamus uir insignis, occurrisse sibi Eunostum lauandi causa mare petẽtem, q mulier templum inuasisset. Refert enim Diocles in libro de Semideis, Tanagræorum decretum, de quibus Cledamus renuntiauerat. cliiii.

Vnde in agro Boeotio circa Eleonẽ Scamandrus fluuius est appellatus? Deimachus Eleonis filius Herculis socius, expeditionis ad Troiam particeps fuit. Sed cũ bellũ traheretur, Glauciã Scamandri filiam compressit & grauidã

reddidit. Quo a Troianis in pugna interfecto, Glaucia ne stupro comperto, ab Hercule poena afficeretur, sponte ad eũ confugit, & amorẽ suũ indicauit, seq; cum Deimacho consuetudinem habuisse cõfessa est. Hercules re cognita, & amoris misericordia cõmotus, & q; uiri fortis ac sibi in primis familiaris stirpem relinqui magnopere cupiebat, Glauciam in nauem recipit, quam postea cum peperisset, in Bœotiam reductam, & ipsam & stirpem Eleoni reddidit. Appellatus est autem puer Scamandrus, qui postea regnum adeptus Inachum fluuium de suo nomine Scamandrum appellauit, sicut uicinum fluuium Glauciam de matris nomine uocitauit. Nec uero uxoris oblitus ipsius nomine Acidusam fonti nomen indidit, ex qua tris filias susceperat, quas hoc quoq; tempore in honore habent, & uirgines appellant. clv.

Vnde factum est illud tritum sermone prouerbiũ, Hæc præcipua? Dino Tarentinus ductor exercitus uir fortissimus, & ĩ primis rei militaris peritissimus, cũ sententiã eius ciues improbarent, & præco aduersariorũ sententiã proposuisset, sublata dextera, hæc melior inquit. huius rei autor est Theophrastus. Sed Apollodorus in historia sua illud adiunxit. cnm præco, plures hæ numero sunt, dixisset, itaq; inquit, sed hæ meliores, ita electionem paucíorum confirmauit. clvi.

Vnde dicta est urbs Ithacensium, quã Alalcomenas appellant? Quod anticlia adhuc uirgo Sisyphi cõpressu qui ei stuprum obtulerat Vlyssem concepit, cõplures dixere. Istrus uero Alexandreus in monumẽtis suis illud adiunxit, Anticliam Laerti in matrimonium datã cum ad Laertem duceretur,

duceretur, apud Alalcomeneum in Bœotia Vlyssem pe-
perisse, & ob eam rem ille quasi mediæ urbis nomen refe
rens, eam quæ in agro Ithacensi est urbem, eodem nomi-
ne appellatam fuisse memorat. clvii.

Qui sunt Aeginæ Monophagi? Multi ad bellū Troia-
num Aeginenses profecti pugnando ceciderunt, complu
res tēpestate demersi sunt. Paucos igitur a bello reuersos
propinqui suscipientes, cū reliquos ciues in luctu ac dolo
re uersari animaduerterēt, nec aperte lætandū existimaue
rūt, nec pro suoꝝ reditu diis īmortalibus sacrificandū, ue
rū clam domi quisqꝫ suæ comiter excipiētes ipsi in cōui-
uiis ministrabant, nec alienū quēquā admittebāt. Hoc igi
tur imitantes Neptuno rem diuinā faciūt, & Thiasos exer
cēt sexdecim dies silētio inter se cōuiuia celebrantes, nec
seruū quempiā interesse licet. Inde Veneri faciētes solen-
ne festū dirimūt, & ex eo Monophagi appellanť. clviii.

Quid est ꝙ in caria Labradei Iouis simulacrū bipēnem
non sceptrum aut fulmen sustinet? Quia Hercules interfe-
cta Hippolyte, cum præter alia bipennem quoqꝫ illi eri-
puisset, Omphale dono dedit, quam Lydorū postea Re-
ges per manus accipientes sicut alia sacra ferre consueue-
runt, donec Candaules indignum censens, uni ex sociis fe-
rendam tradidit. Sed postꝗ̄ Gyges ab eo desciscēs bellū
Candauli intulit, Arselis Myleis auxilia Gygi adduxit, &
Candaulem sociumqꝫ eius occidit, & una cū reliquis spo-
liis securim in Cariam detulit, ibiqꝫ extructo Iouis simula
cro bipennem in manu dedit, & Labradeum Iouem ap-
pellauit, nam Lydi bipennem Labrem appellare con-
sueuerunt. clix.

Quid est q̃ purgatorem ἐορδὸν uocant Tralliani, eoq̃ in libationibus ac piaculis potissimum utuntur? An quia Leleges & Minyæ antiquitus Trallianis expulsis urbem atq̃ agros occupauerunt, postea reuersi Tralliani superatis Legibus quicunq̃ neq̃ in prælio ceciderunt, nec fugerũt, sed aut imbecillitate aut inopia ibidem remanserunt, his omnibus contentis legẽ posuerunt, ut quicunq̃ Minyam aut Lelegem occidisset, ita purus & expiatus esset, si eius quem interfecisset cognatis leguminum modium emensus esset. clx.

Cur apud Eleos in ꝓuerbio est, Grauiora Sambico pati. Ferunt Eleum quẽdam Sambicum nomine multis sociis, & coadiutoribus usum complures apud Olympiã æreas statuas & simulacra concidisse ac uendidisse, deniq̃ Dianæ præsulis templũ diripuisse. Est enim Elide templum Dianæ, quod Aristarchium nominant. Illum uero statim post sacrilegium comprehensum toto anno excruciatum fuisse, dum tormentis de consciis ac sociis ab eo quæreretur, atq̃ ita mortuum fuisse, & eius cruciatibus prouerbium additum esse. clxi.

Quid est q̃ Lacedæmone iuxta Leucippidarũ templum posita est Vlyssis ædes? Ergiæus unus ex his qui a Diomede originem ducunt, a Temeno quodam persuasus Palladium Argis surripuit, cuius rei conscium habuit Leagrũ. erat enĩ Temeni sane familiaris. Leagrus postea Temeno iratus Lacedæmonem concessit, palladium secum deferens. Quod cum reges studiose accepissent, iuxta Leucippidarum templũ collocauerũt, ac missis qui de cõseruando & custodiendo Palladio Apollinis sententiã sciscita-

rentur, oraculo edito ut unum ex his qui Palladium surri-puissent custodem facerét, Vlyssis ædem ibidem posue-runt, heroem ipsum alioqui propter Penelopes nuptias ad se pertinere, & ciuitatem affinitate attingere existi-mantes. clxii.

Quid est causæ ꝙ Chalcidoniæ mulieres morem hunc habent, ut si in alienos uiros ut magistratus potissimũ incĩdant, alteram maxillam aperiant? Chalcidonii aduersus Bithynios bellum gerebant. Hi cum Zepoetum Regem haberent, omnibus suis copiis additis, etiam Thracum auxiliis facta incursione agros populabantur. Sed cum Zepoetus circa Phlium, id enim loci nomen est, palantes ac perturbatos inuasisset, superati octo milia militum desi-derauerunt, nec tamen penitus deleti sunt. Cõposito autẽ bello cum ea clade ciuitas ad uirorum solitudinem pro-pemodum redacta esset, complures mulieres necessitate compulsæ libertis & externis nupserunt, nonnullæ uidui-tatem talibus nuptiis anteponentes solæ agebãt. ac siquid opus esset, ad magistratus ac iudices confugientes alterã oris partem aperiebant. Harum pudorem quæ nupserant imitatæ, meliores fuisse ratæ, eundem morem retinue-runt. clxiii.

Quid est causæ ꝙ oues ad Agenoris lucum abigentes Argiui ut ibidem ineantur efficiunt? An ꝙ egregie præ-ter cæteros Agenor oues curarit, & plures greges ha-buerit. clxiiii.

Cur se argiuorum pueri quodam festo per iocum Balla-chradas uocitant? An ꝙ primos ab Inacho ex agris in cam pos, ac plana deductos Achradibus altos fuisse comme-

morant. Ferunt enī Achradas primū græcis in Peloponneso fuisse cognitas, cū ea regio Apia etiā diceret. Vnde Apii Achrades mutato nomine appellati sunt. clxv.

Quid causæ est quamobrem Elei equas finibus eductas iniri faciunt? An q̃ regū omnium, equorū studiosissimus Oenomaus, cū animal illud præcipue adamasset, multa & horrenda eis imprecatus esset, qui equam apud Elidem inissent, & idcirco ueriti execrationem illam abominantur ac uitant. clxvi.

Cur apud Gnosios moris fuit mutuantibus argentum rapere? An ne hi qui arripuissent, de ui tenerentur, & magis plecterentur. clxvii.

Quæ causa est quāobrem Sami Dexicreontis Venerem uocent? An q̃ eorum uxores luxu, ac petulantia perditas Dexicreon homo mendicus quibusdam piacularibus sacris expiauit. An quia nauclerus cū esset Dexicreon, negotiandi causa in Cyprum nauigauit. Cui onus in nauim impositurо Venerem iussisse ferunt aquā tantum in nauim imponeret, ac statim solueret. Eum dicto audientē fuisse, & aqua in nauim comportata profectum summa tranquillitate, & in alto deprehensum sitientibus reliquis & mercatoribus & nautis aqua singulis uenundata multum argētum collegisse, ex eo statua deæ posita, deam suo de nomine appellasse. Quod si ue℞ est, non unum ditasse, sed per unū multos seruasse Venus existimāda est. clxviii.

Quid est q̃ Sami Mercurio Charidotæ rem diuinā facientes, uolenti & furari & latrocinari permittunt? Quia oraculo relicta insula Mycalen cum migrassent, præda ac rapinis decem annis uitam duxerunt, deinde in insulam

reuersi Samii hostes superauerunt. clxix.

Vnde ei loco nomen inditum esse dicimus, quē Samii Panæma? An ꝙ Dionysium fugiētes Amazones ex agro Ephesio Samum perfugerunt. Dionysius confestim ædificatis nauibus trāsmisso mari, prælio cōmisso eo in loco multas occidit, quem defluentis sanguinis flumine spectantes admirati panæma postea nominauerunt. Earum autem quæ occiderunt, circa Phleum ossa ostenduntur. Sunt qui dicant Phleum earum clamoribus abruptum fuisse, cum magno quodam inter pugnandum & contento clamore usæ fuissent. clxx.

Quid est causæ ꝙ Andron Sami Pedetes uocitat? Mortuo Dometele cum plebs rempublicam occupasset, Megarenses aduersus Perinthios Samiorum colonos exercitum duxerunt, compedes (ut dicitur) quasi aduersus seruos secum portantes. Quod cum plebi renuntiatū esset, celeriter auxilia submisit, nouē declarati sunt qui triginta nauium classi præessent, harum unam portu egredientem fulmine istam ac deprehensam fuisse dicunt. Duces tamē cū reliquis profecti Megarenses prælio uicerunt, & sexcētos captiuos ceperunt. Qua uictoria elati popularem statum euertere cogitabant, cui rei plebs occasionem præbuit. Misit enim literas, quibus imperabat, ut Megarenses compedibus uinctos adducerent. Illi Megarensibus literas cum ostendissent, facile persuaserunt, ut cōmuni consilio secum ciuitatem liberarent. Rationem ineūtibus uisum puerorum Cricos detractos Megarensium cruribus circūponere, & ne defluerent loris quibusdam ad zonas alligare. Erat enim timēdum cum laxi essent, ac facile de-

fluerent,soluti uiderentur. His in hũc modum ornatis cũ singulis ensem dedissent, ad Samũ appulsi medio foro Megarenses in curiam deduxerũt, ubi dato signo, Megarenses impetu facto, plebeios omnes qui rerum potiebantur, interfecerũt. Hoc pacto recuperata libertate Megarẽses quicũq; uoluerunt ciuitate donarunt, & bonæ magnitudinis domo ædificata compedes quasi templo suspensas obtulerũt, ab eo Pedetes domus appellata est. clxxi.

Cur apud Coos sacerdos Herculis muliebri ueste indutus, & Mitra caput ornatus apud Antimachiam rem diuinam facit? Hercules cũ ex agro Troiano sex nauibus profectus esset, tempestate deprehẽsus nauibus amissis ad insulam Coum delatus, ad Laceterem eiectus est, omnibus rebus p̃ter arma & socios penitus amissis. Ibi nactus ouiũ greges, a pastore unam sibi ut daret, petiit. Is Antagoras uocabatur. Qui cũ robore ac uiribus corporis præstaret, Herculem ad luctãdum prouocauit, ea lege ut si uinceret arietem auferret. Hercules cupide cum Antagora congressus cũ hominem ita agitaret, ut facile superaturus uideretur, Meropes Antagoræ auxilium tulerunt, & Græcos ut Herculi opem ferrent, concitauerunt. Prælio cõmisso Hercules pugnando defessus ad mulierem Thracẽ confugisse dicitur, & muliebri ueste opertus apud eã delituisse. Sed postquã Meropibus superatis expiatus Alciopi filiã in matrimoniũ duxit, floream uestẽ iduit. Quamobrem sacerdos ubi prælium factum est, rem diuinam facit, & spõsi muliebri ueste induti spõsas suscipiũt. clxxii.

Vnde apud Megaram genus est Hamaxocylistarũ? Qua tempestate intemperans ille ac dissolutus popularis status

Megaris fuit, qui & sacrilegium effecit, proficiscebantur Peloponnesiorum nomine Delphos solénes spectatóres, qui cum per agrum Megarensem iter facerent, apud Aegeram ad paludem cũ liberis & uxoribus subuerso cur ru in terram prouoluti sunt, ibi Megarensium quidam pe tulãtissimi, atq; ebrii per insolentiam & crudelitatem cur rus in paludem contruserunt, multos ex his qui uenerant, obruerunt. Quod in illa status perturbatione & confusio ne rerum omnium Megarenses neglexerũt, Amphictyo nes autem ꝗ ea res ad religionem pertinere uidebatur, gra uiter commoti tanquam sceleratos & impios exilio non nullos, plerosq; morte afficiendos censuerunt, qui postea a genere Hamaxocylistæ nominati sunt.

Problematum Plutarchi Chæronei Finis.

Romæ in ædibus F. Minitij Calui Anno. M.DXXIIII. Mense Maio.

MC